

20 lat Jednostki Centralnej Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA

20 lat Jednostki Centralnej
Polsko-Niemieckiej Współpracy
Młodzieży w Euroregionie
PRO EUROPA VIADRINA

Redakcja: Krzysztof Szydłak, Piotr Boboryk

Autorzy tekstów: Anna Bielewicz-Dubiec, Piotr Boboryk, Agnieszka Brzozowska, Beata Byczkiewicz, Iwona Chruścińska, Wioletta Czerwińska, Anna Górską, Zdzisław Garczarek, Beata Grzegolec, Edyta Jakóbczak, Andrzej Janczewski, Alicja Jankowska, Renata Kaczmarek, Ewa Karasińska, Elżbieta Karmazyn, Iwona Konecka, Julita Lewandowska, Urszula Liczner, Kamil Maciejewski, Przemysław Nowaczyk, Dariusz Orzeszko, Krystyna Owczarczak, Maria Pakos, Małgorzata Pawlicka, Jarosław Pikuła, Małgorzata Pruszkowska, Anna Smorawińska, Katarzyna Spilszewska, Iwona Stelmarczyk, Izabela Szewczyk, Krzysztof Szydłak, Jolanta Talaska, Aleksandra Zielińska, Jolanta Zarzecka

Autorami większości zdjęć są autorzy tekstów.

Autorką zdjęcia na 1 stronie okładki oraz stronie 33 jest Agata Gąsiorek.

Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych w publikacji artykułów, szczególnie zaś za zgodność sprawozdań z realizacji projektów z ich rzeczywistym przebiegiem.

ISBN: 978-83-927041-4-0

Wydawca: Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”,
ul. Władysława Łokietka 22, 66-400 Gorzów Wielkopolski

Publikacja współfinansowana w ramach projektu „4x3 prosta sprawa”
przez Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży

Copyright © Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

Gorzów Wielkopolski, 2018

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	5
2.	Słowo wstępne Zarządu Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży	7
3.	Jednostka Centralna Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA	9
4.	Przykładowe projekty	17
1.	Bledzew	18
2.	Bogdaniec	19
3.	Cybinka	23
4.	Deszczno	24
5.	Dobiegniew	26
6.	Drezdenko	27
7.	Gorzów Wielkopolski	29
8.	Górzycza	49
9.	Kłodawa	51
10.	Kostrzyn nad Odrą	52
11.	Krzeszyce	54
12.	Lubiszyn	56
13.	Lubniewice	58
14.	Międzyrzecz	60
15.	Ośno Lubuskie	65
16.	Przytoczna	66
17.	Pszczew	68
18.	Rzepin	69

19. Santok	73
20. Skwierzyna	74
21. Słońsk	77
22. Słubice	78
23. Stare Kurowo	80
24. Strzelce Krajeńskie	81
25. Sulęcín	84
26. Trzciel	87
27. Witnica	91
28. Zwierzyn	94
5. Realizacja projektów wymian młodzieży przez Miasto Gorzów Wielkopolski w latach 2011–2018	95
6. Członkowie Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA	100

Wstęp

Blisko 1000 projektów. Ponad 40 tysięcy osób. Blisko 3 miliony złotych wypłacanych dotacji... To liczby, którymi chcemy się dziś pochwalić.

Strona polska Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA od 20 lat pełni funkcję Jednostki Centralnej (JC) Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM), wspierając szkoły, przedszkola, uczelnie, organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne instytucje, które realizują polsko-niemieckie wymiany młodzieży. Zajmujemy się doradztwem, szkoleniami, oceniamy wnioski i rozliczenia, a także wypłacamy środki.

Niniejszą publikacją chcielibyśmy podsumować dotychczasową działalność, ale przede wszystkim pokazać przykładowe projekty z całego obszaru polskiej strony Euroregionu. Nie byłoby bowiem wymian bez nauczycieli, opiekunów, rodziców i innych osób zaangażowanych w pisanie wniosków i realizację projektów. Ten zbiór opisów projektów jest pokazaniem sukcesu nie tylko naszego, ale wszystkich tych osób. W trakcie prac otrzymaliśmy wsparcie członków Stowarzyszenia, a także wnioskodawców projektów: szkół, przedszkoli, uczelni, stowarzyszeń, klubów sportowych i innych instytucji zajmujących się szeroko pojmowaną współpracą transgraniczną i wymianami młodzieży.

W tym miejscu chcielibyśmy wszystkim tym osobom oraz instytucjom podziękować.

Osobne podziękowanie należy się Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży – Zarządowi oraz pracownikom współpracującym z nami w ciągu tych 20 lat, a także wszystkim pracownikom Stowarzyszenia tworzącym wraz z nami tę historię.

Piotr Boboryk

Jednostka Centralna
Polsko-Niemieckiej
Współpracy Młodzieży

Krzysztof Szydłak

Dyrektor Biura
Stowarzyszenia Gmin Polskich
Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

Słowo wstępne Zarządu PNWM

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina” jako jednostka centralna Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM) obchodzi właśnie 20-lecie współpracy z naszą organizacją! Za tak pięknym jubileuszem stoi 20 lat pracy, wiedzy i doświadczenia. Stowarzyszenie odgrywa w regionie przygranicznym w zakresie polsko-niemieckiej wymiany młodzieży niebagatelną rolę – inicjuje spotkania dzieci i młodzieży, szkoli nauczycieli i opiekunów wymian, inspiruje, doradza, rozpatruje i rozlicza składane do PNWM za jej pośrednictwem wnioski o dofinansowanie. Pod swoją opieką ma ok. 60 aktywnych wnioskodawców, a niektóre partnerstwa (szkolne i pozaszkolne) trwają już kilkanaście lat! Trudno nie cenić tej aktywności. Dziękując za 20 lat współpracy, prosimy przyjąć w imieniu wszystkich pracowników PNWM życzenia dalszych sukcesów.

Z pozdrowieniami,

Ewa Mocoń i *Stephan Erb*

Zarząd PNWM

Jednostka Centralna Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA

Krzysztof Szydłak, Piotr Boboryk

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM) umożliwia spotkania oraz współpracę młodych Polaków i Niemców, aby mogli się poznać, rozbudzić wzajemną ciekawość, zbudować zrozumienie i zostać przyjaciółmi.

Podstawami naszej działalności są równość i partnerstwo. Pracujemy w polsko-niemieckim zespole, mówimy w obu językach, jesteśmy obecni w obu krajach.

Jesteśmy partnerem dla szkół, organizacji, inicjatyw młodzieżowych oraz instytucji pracujących na rzecz młodzieży. Wspieramy je w kreowaniu spotkań. Udzielamy dotacji, informujemy, doradzamy i organizujemy dla nich szkolenia.

Cel główny: Pogłębianie współpracy partnerskiej w celu wykorzystania transgranicznych potencjałów.

Cele:

- Wspieranie wspólnej tożsamości i myśli europejskiej.
- Wspieranie turystycznych i gospodarczych czynników lokalizacji.
- Wspieranie wspólnej infrastruktury i usług publicznych.
- Wspieranie innowacyjności i edukacji².

¹ Misja i wizja PNWM, https://www.pnwm.org/fileadmin/user_upload/DPJW_MW_FOLDER_A4_INTERNET_PL.pdf, dostęp dnia 26.10.2018.

² Koncepcja Rozwoju i Działania Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA „Viadrina 2014”, s. 48, <http://euroregion-viadrina.pl/files/koncepcjarozwojuidzialaniaepev-viadrina2014.pdf>, dostęp dnia 26.10.2018.

1. Początki Jednostki Centralnej Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży istnieje od 1991 roku. Wizja PNWM wskazana powyżej jest przekuwana w setki partnerskich instytucji, tysiące projektów rocznie i dziesiątki tysięcy uczestników. Ta sieć współpracy umożliwiająca spotkanie jest szczególnie silnie widoczna na bezpośrednim pograniczu – w tym w województwie lubuskim i Brandenburgii.

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA istnieje od dnia 21 grudnia 1993 roku, kiedy to w pałacu w Rogach koło Gorzowa Wielkopolskiego podpisano umowę o jego utworzeniu. Nadgraniczne stowarzyszenia z obu stron Odry dążyły do zacieśniania współpracy w nowotworzącej się rzeczywistości, po przemianach przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych. Euroregion jest jednym z czterech na pograniczu polsko-niemieckim, obok Euroregionu Pomerania w województwie zachodniopomorskim, Sprewa-Nysa-Bóbr na południu województwa lubuskiego oraz Neisse-Nisa-Nysa w województwie dolnośląskim.

We współpracy transgranicznej najważniejszym było wzajemne poznanie się sąsiadów, w naszym przypadku Polaków i Niemców. Kontakty młodych Polaków z młodymi Niemcami stwarzały ogromne szanse na przezwycięzenie narosłych przez lata stereotypów oraz na przyszłe przyjacielskie funkcjonowanie naszych państw w Unii Europejskiej. Dlatego tak ważne było dla nas umiejscowienie Jednostki Centralnej PNWM w naszym Euroregionie. Dzięki licznym spotkaniom oraz pomocy udzielonej przez inne euroregiony przyznano nam status Jednostki Centralnej obejmującej swoim działaniem całe ówczesne województwo gorzowskie z czego jesteśmy bardzo dumni. Przez lata naszej działalności przybliżyliśmy młodym mieszkańcom naszego Euroregionu idee głoszone przez PNWM.

Jednostka Centralna dla wymiany pozaszkolnej podmiotów z Brandenburgii została utworzona również po niemieckiej stronie Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA – przy stowarzyszeniu Mittlere Oder e.V. Rozpoczęła ona swoją działalność w 2015 roku.

Instytucje, zarówno wymian szkolnych, jak i pozaszkolnych, z południa województwa lubuskiego współpracują z istniejącą od 1996 roku Jednostką Centralną przy Euroregionie Sprewa-Nysa-Bóbr z siedzibą w Gubinie.

2. Działalność Jednostki Centralnej PNWM

Jednostka Centralna Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży jest swego rodzaju łącznikiem pomiędzy PNWM a beneficjentami środków – szkołami, przedszkolami, uczelniami, klubami sportowymi, stowarzyszeniami i innymi instytucjami zajmującymi się wspieraniem wymian i spotkań młodzieży z obu krajów.

Naszym zadaniem jest przede wszystkim opracowywanie wniosków i rozliczeń tychże projektów. Należy to jednak rozumieć w sposób bardzo szeroki: nasze wsparcie nie ogranicza się do formalnej weryfikacji i kontroli. Jednostka Centralna stanowi wsparcie wszystkich działań i służy pomocą zgodnie z zapotrzebowaniem wnioskodawców: pomagamy znaleźć partnera, wspieramy i szkolimy osoby mające zająć się wymianami, pośredniczymy w dostarczaniu pomocy metodologicznych i wiele innych. Cyklicznie odbywają się szkolenia oraz spotkania informacyjne na obszarze całej polskiej strony Euroregionu. Priorytetem osób zajmujących się wymianą młodzieży w naszym Euroregionie jest stworzenie przyjaznej atmosfery dla tych, którzy chcieliby zajmować się lub już zajmują się wymianami młodzieży.

Poza wsparciem i pomocą bezpośrednio dla podmiotów realizujących wymiany, na bieżąco współpracujemy z innymi instytucjami – m.in. aktywna jest współpraca wszystkich euroregionów granicy polsko-niemieckiej. Regularnie odbywają się spotkania osób zajmujących się funkcjonowaniem jednostek centralnych. Między innymi w dniach 9-10 maja 2016 roku odbyło się spotkanie robocze jednostek centralnych euroregionów (PRO EUROPA VIADRINA, Pomerania, Sprewa-Nysa-Bóbr) oraz pracowników PNWM. Po raz pierwszy w historii spotkanie miało charakter transgraniczny – wzięły w nim udział również niemieckie euroregionalne jednostki centralne. Spotkanie było częścią obchodów 25-lecia traktatu o dobrym sąsiedztwie, a na jego organizację udało się otrzymać dofinansowanie zewnętrzne.

Jednostka Centralna prowadzi również działalność wydawniczą. W ramach projektu własnego przygotowano i wydano publikację *Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA (strona polska)*. Jest ona podsumowaniem badań przeprowadzonych w październiku i listopadzie 2016. W publikacji zaprezentowano między innymi wyniki badań potrzeb beneficjentów i poziomu ich zadowolenia z współpracy z Jednostką Centralną, przedstawiono rys historyczny i przybliżono działalność Stowarzy-

szczenia, a także opisano podejmowane przez Stowarzyszenie transgraniczne działania promocyjne.

Przedstawiciele Jednostki Centralnej rokrocznie uczestniczą w konferencjach i spotkaniach organizowanych przez PNWM oraz inne instytucje, na przykład w latach 1999-2018:

- **18–20.10.1999** – konferencja jednostek centralnych PNWM w Krzyżowej
- **23–25.06.2000** – Polsko-Niemieckie Forum Młodzieży w regionie przygranicznym „Jak sąsiad z sąsiadem” w Trebnitz
- **21–22.05.2001** – spotkanie przedstawicieli jednostek centralnych wymian szkolnych w Przylepie
- **7–9.10.2002** – konferencja jednostek centralnych PNWM wymiany szkolnej w Toruniu
- **6–8.10.2003** – konferencja jednostek centralnych PNWM w Krakowie
- **24–26.10.2005** – konferencja jednostek centralnych wymiany szkolnej i sportowej w Blossin
- **23–25.10.2006** – konferencja jednostek centralnych PNWM wymiany szkolnej i pozaszkolnej
- **4–7.11.2007** – konferencja polskich i niemieckich jednostek centralnych wymiany pozaszkolnej PNWM w Oleśnicy
- **24-26.04.2008** – spotkanie PNWM i polskich jednostek centralnych wymiany szkolnej i sportowej w Szklarskiej Porębie
- **26–28.10.2009** – konferencja jednostek centralnych PNWM w Krzyżowej
- **18–20.10.2010** – konferencja jednostek centralnych PNWM w Ostritz
- **16–19.10.2011** – konferencja jednostek centralnych PNWM (połączona z obchodami 20-lecia organizacji) w Warszawie
- **20–22.10.2014** – konferencja jednostek centralnych PNWM w Magdeburgu
- **9–10.05.2016** – spotkanie jednostek centralnych euroregionów (PRO EUROPA VIADRINA, Pomerania, Sprewa-Nysa-Bóbr) oraz pracowników PNWM
- **14.06.2016** – obchody 25-lecia PNWM w Warszawie
- **17–19.10.2016** – konferencja jednostek centralnych w Münster
- **1–2.06.2017** – spotkanie jednostek centralnych euroregionów i PNWM w Międzywodziu
- **16–18.10.2017** – konferencja jednostek centralnych PNWM w Krakowie
- **6–7.11.2017** – Laboratorium Wymiany – kongres polsko-niemieckiej wymiany szkolnej w Berlinie
- **4–5.06.2018** – spotkanie jednostek centralnych euroregionów oraz przedstawicieli PNWM w Burgu
- **15–17.10.2018** – konferencja jednostek centralnych PNWM w Berlinie

3. PNWM w liczbach

Poniższe informacje wyliczono na podstawie informacji biura Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”. Stan danych na koniec roku rozliczeniowego 2017.

		liczba rozliczonych projektów	przyznana kwota dofinansowania
1	Barlinek*	2	2 990,00
2	Bledzew	3	3 600,00
3	Bogdaniec	74	154 991,33
4	Choszczno*	1	1 615,00
5	Cybinka	1	2 639,00
6	Deszczno	14	31 544,80
7	Dębno*	21	41 075,00
8	Dobiegniew	9	16 531,60
9	Drawno*	2	4 806,00
10	Drezdenko	11	46 414,98
11	Gorzów Wielkopolski	220	647 445,85
12	Górzycza	12	34 506,97
13	Kłodawa	8	87 431,20
14	Kostrzyn nad Odrą	67	180 884,54
15	Kostrzyn Wielkopolski*	1	21 448,00
16	Krzeszyce	9	19 498,20
17	Lubiszyn	17	18 217,20
18	Lubniewice	15	32 168,00
19	Międzychód*	8	8 242,00
20	Międzyrzecz	26	78 690,80
21	Ośno Lubuskie	2	1 670,00
22	Przytoczna	48	80 749,75
23	Pszczew	1	5 635,00
24	Rzepin	21	71 386,70
25	Santok	3	9 026,25
26	Słońsk	58	63 920,73
27	Słubice	72	466 482,43

28	Skwierzyna	66	349 334,59
29	Stare Kurowo	1	1 338,00
30	Strzelce Kraj.	30	83 915,37
31	Sulęcín	53	222 599,55
32	Trzciel	24	74 132,04
33	Witnica	38	55 377,11
34	Zwierzyn	4	4 453,72
35	Projekty własne JC	13	24 074,44
RAZEM		955	2 948 836,15

* Gmina nie należy do Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

Liczba zrealizowanych projektów			
	Wymiana szkolna	Wymiana pozaszkolna	RAZEM
1998–2010	393	255	648
2011	28	15	43
2012	22	16	38
2013	30	14	44
2014	33	15	48
2015	29	14	43
2016	24	18	42
2017	29	20	49
1998-2017	588	367	955

Kwoty dotacji			
	Wymiana szkolna	Wymiana pozaszkolna	RAZEM
1998–2010	728 472,34 zł	993 613,01 zł	1 722 085,35 zł
2011	109 208,37 zł	44 752,53 zł	153 960,90 zł
2012	107 508,00 zł	78 932,01 zł	186 440,01 zł
2013	137 394,90 zł	60 067,54 zł	197 462,44 zł
2014	116 308,55 zł	61 309,90 zł	177 618,45 zł
2015	98 255,83 zł	91 535,11 zł	189 790,94 zł
2016	51 902,89 zł	75 402,08 zł	127 304,97 zł
2017	112 131,95 zł	82 047,40 zł	194 179,35 zł
1998–2017	1 461 182,83 zł	1 487 659,58 zł	2 948 842,41 zł

	Liczba uczestników										
	Wymiana szkolna				Wymiana pozaszkolna				RAZEM		
	Niemcy	Polacy	Kraj trzeci	RAZEM	Niemcy	Polacy	Kraj trzeci	RAZEM	RAZEM	RAZEM	RAZEM
1998-2010	7 533	8 443	0	15 976	4 716	6 078	32	10 826	26 802		
2011	462	621	0	1 083	360	375	0	735	1 818		
2012	373	482	0	855	440	498	0	938	1 793		
2013	539	614	0	1 153	346	438	18	802	1 955		
2014	552	686	0	1 238	389	436	0	825	2 063		
2015	617	687	0	1 304	810	782	0	1 592	2 896		
2016	430	462	0	892	574	554	28	1 156	2 048		
2017	598	636	0	1 234	580	571	16	1 167	2 401		
1998-2017	11 104	12 631	0	23 735	8 215	9 732	94	18 041	41 776		

PRZYKŁADOWE PROJEKTY

A decorative graphic consisting of several stylized, light blue shapes that resemble birds in flight or arrows pointing towards the right. These shapes are arranged in a curved, overlapping pattern behind the main text.

BLEDZEW

Autor: **Katarzyna Spilszewska**

Tytuł/nazwa projektu:

Polsko-niemieckie spotkanie, Berlin 2003 rok

Wnioskodawca i partner:

Szkoła Podstawowa w Templewie;

Lauterbach-Schule Grundschule nr 33 Berlin

Wysokość dofinansowania: **700 zł**

Termin projektu/spotkania: **23–25.05.2003**

W dniach 23–25 maja 2003 roku dzieci ze Szkoły Podstawowej w Templewie odwiedziły uczniów Lauterbach-Schule Grundschule nr 33 z Berlina. W ciągu trzech dni uczniowie spędzali czas podczas przedstawienia teatralnego, wspólnych gier i zabaw w sali sportowej. Moc atrakcji najmłodszym dostarczył wyjazd do urzędu dzielnicowego Reinickendorf, jak również wspólne zwiedzanie Reichstagu i ogrodu zoologicznego. Oprócz wycieczek tematycznych dzieci z Templewa i Berlina miały możliwość poznania się przy okazji grillowania i dyskoteki. Każda z form przedstawiona podczas wyjazdu umożliwiła dzieciom odnowienie przyjaźni, poznanie nowych ludzi i miejsc. Dzieci sprawdziły umiejętności posługiwania się językiem niemieckim w codziennych kontaktach z rówieśnikami, co z pewnością przekonało ich, że warto uczyć się języków obcych, gdyż jest to gwarantem uzyskania większych możliwości i rozwoju w przyszłości.

BOGDANIEC

Autor: **Małgorzata Pawlicka**

Tytuł/nazwa projektu:

Boże Narodzenie – wspólne radosne świętowanie

Wnioskodawca i partner:

**Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Bogdańcu;
Kleeblatt-Schule Schule mit dem sonderpädagogischen
Förderschwerpunkt „Lernen“**

Wysokość dofinansowania: **2340 zł**

Termin projektu/spotkania: **14.12.2017**

Celem projektu było wzbogacanie informacji o tradycjach i obyczajach Bożego Narodzenia obu narodów, łamanie barier językowych, podniesienie świadomości kulturowej oraz nawiązanie nowych kontaktów wśród młodzieży polskiej i niemieckiej. Młodzież została aktywnie włączona w przygotowania do spotkania, zbierała informacje na temat Świąt Bożego Narodzenia w kra-

ju partnera. Informacje te zostały wykorzystane w trakcie spotkania, podczas rozmów o zwyczajach świątecznych w Polsce i w Niemczech. Przed rozpoczęciem projektu młodzież polska wykonała kartki z życzeniami świątecznymi dla uczniów niemieckich. Pomiędzy szkołami wymienione zostały maile z informacjami o etapach przygotowań do spotkania.

Młodzież z dużym zaangażowaniem uczestniczyła w następujących warsztatach:

- dekoracyjnych – wykonywanie ozdób świątecznych i stroików,
 - wokально-muzycznych, w tym: uczestnictwo w Małej Akademii Jazzu,
 - świąteczno-tanecznych,
- oraz w grach i zabawach integracyjnych.

Wspólne zabawy i uczestnictwo w warsztatach pozostaną niezapomnianym wydarzeniem dla wszystkich uczestników. Realizacja projektów polsko-niemieckich jest doskonałym sposobem kształtowania w młodzieży otwartości wobec tego, co nowe i mało znane. Daje możliwość rozwijania zainteresowań, poznania krajów europejskich oraz uczy zrozumienia odmienności innych narodowości i wzajemnej tolerancji.

Autor: **Małgorzata Pawlicka**

Tytuł/nazwa projektu:
„Żyj zdrowo i sportowo”

Wnioskodawca i partner:
**Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Bogdańcu;
Oderbruch-Oberschule Neutrebbin**

Wysokość dofinansowania: **1144 zł**

Termin projektu/spotkania: **19.10.2017**

Celem projektu było podniesienie świadomości w zakresie integracji europejskiej, wytworzenie więzi między młodzieżą poprzez wspólną zabawę i gry, aktywizacja ruchowa dzieci i młodzieży, propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia, zdrowego odżywiania, rozwój sprawności fizycznej, doskonalenie umiejętności komunikowania się w dwóch językach: polskim i niemieckim, popularyzacja sportu z uwzględnieniem zasad fair play we wspólnocie europejskiej. Młodzież uczestniczyła w zawodach piłki siatkowej, piłki nożnej oraz warsztatach kulinarnych „Zdrowe odżywianie”. Wszyscy świetnie się bawili i miło spędzili czas. Uczniowie nawiązali nowe kontakty oraz upamiętnili spotkanie na wspólnych zdjęciach. Na zakończenie odbyło się wręczenie dyplomu.

mów oraz owoców. Spotkania tego typu poszerzają horyzont młodego Europejczyka z Polski i Niemiec. Uczestnikami projektu byli uczniowie Gimnazjum z Bogdańca oraz zaprzyjaźnionej szkoły z Neutrebbin z gminy partnerskiej Prötzel.

CYBINKA

Autor: **Piotr Boboryk**

Tytuł/nazwa projektu:

KULTrUHR 2010

Wnioskodawca i partner:

Placówka Wielofunkcyjna „Nasza Chata”;

Interju Verein zur Förderung der Internationalen Jugendbegegnung

Wysokość dofinansowania: **2639 zł**

Termin projektu/spotkania: **2–8.08.2010**

Projekt był przeznaczony dla podopiecznych placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjno-interwencyjnego. Jego celem była integracja młodzieży z Polski i Niemiec z rodzin wymagających wsparcia społecznego, doskonalenie znajomości języka, nabycie i rozwój umiejętności konstruktywnego spędzania wolnego czasu, poznanie kultury i specyfiki kraju sąsiada oraz doskonalenie umiejętności pracy w grupie. Udało się to osiągnąć poprzez kilkudniowy wyjazd grupy polsko-niemieckiej do Solingen (siedziba partnera). W trakcie projektu młodzież uczestniczyła w zajęciach animacji językowej, grach i zabawach integracyjnych, warsztatach tanecznych, sportowych i teatralnych. Czas wolny uatrakcyjniały ogniska, wieczory talentów, dyskoteki, wycieczki i basen. W projekcie uczestniczyło 26 osób.

DESZCZNO

Autor: **Przemysław Nowaczyk**

Tytuł/nazwa projektu:

Zdrowe środowisko, zdrowe żywienie, zdrowy człowiek

Wnioskodawca i partner:

Szkoła Podstawowa w Deszcznie;

Reuterstädter Gesamtschule – Stavenhagen

Wysokość dofinansowania: **6072,96 zł**

Termin projektu/spotkania: **18–21.09.2018**

W dniach od 18 do 21 września 2018 roku w naszej szkole odbyło się kolejne polsko-niemieckie spotkanie młodzieży. Tym razem odwiedziła nas grupa uczniów z partnerskiego Zespołu Szkół w Stavenhagen. Czterodniowy program pobytu był bardzo bogaty i obfitował w liczne wycieczki do takich miejsc jak: Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie, Park Dinozaurów, Kręgielnia na Słowiance w Gorzowie Wlkp. Szczególne zainteresowanie wzbudziły zajęcia edukacyjne w Gorzowskim Parku Naukowo-Przemysłowym w Stanowi-

cach, podczas których uczniowie przygotowywali z naturalnych składników kosmetyki. Atrakcyjną formą spędzenia czasu był również wyjazd do stadniny „Bonanza” w Boleminie, gdzie uczestnicy wymiany oprócz aktywnego spędzania czasu w siodle, wykonywali odlewy gipsowe. Pobyt uatrakcyjnił Teatr Ognia Eris, przedstawiając krótki pokaz sztuki kuglarskiej. Jedną z aktorek wspomnianego Teatru Ognia jest nasza była uczennica Angelika Jędrzejczak, która zaprezentowała swoją pasję i umiejętności.

W ciągu trzynastu lat w wymianach pomiędzy partnerami z Deszczna i Stavenhagen, które odbywały się zarówno w Polsce, jak i w Niemczech wzięło udział razem ok. 350 uczniów. Młodzież miała okazję do poznawania rówieśników i ich rodzin, rozwijania umiejętności językowych, zawierania międzynarodowych przyjaźni, poznawania kraju partnera czy niwelowania uprzedzeń.

DOBIEGNIEW

Autor: **Julita Lewandowska**

Tytuł/nazwa projektu:

Spotkanie młodzieży polsko-niemieckiej, Dobiegniew 2006

Wnioskodawca i partner:

**Zespół Szkół im. Cypriana Kamila Norwida w Dobiegniewie;
Gimnazjum Ascaneum w Aschersleben**

Wysokość dofinansowania: **1993,20 zł**

Termin projektu/spotkania: **6–9.06.2006**

Celem spotkania było pogłębianie integracji wśród uczniów jednej i drugiej narodowości, walka ze stereotypami zakorzenionymi w obu kulturach, a tym samym pokazanie prawdziwego obrazu młodzieży polskiej i niemieckiej. Ponadto młodzież poprzez zabawę, gry sportowe, konkursy w grupach mieszanych doskonalila umiejętności językowe, uczyła się funkcjonowania w nowych sytuacjach. Podczas obozu odbyła się wycieczka do Biskupina, podczas której młodzież mogła zobaczyć, jak żyli nasi pradziadkowie. Pokazanie niemieckim gościom zarówno starej historycznej osady, jak i pięknie odrestaurowanego pałacu i parku w Mierzęcinie pozwoliła zobaczyć im prawdziwy obraz Polski, najdawniejszej i współczesnej.

DREZDENKO

Autor: **Anna Górka**

Tytuł:

Wspólny obóz w mieście Winsen społeczności ze straży pożarnej i młodzieży z Rottorf oraz młodzieży strażackiej z Dreżdenka

Wnioskodawca i partner:

Gmina Dreżdenko; Stadtjugendfeuerwehr Winsen JF Rottorf

Kwota dofinansowania: **5874 zł**

Termin: **24.06–1.07.2017**

Dnia 24 czerwca grupa 29 osób z młodzieżowych drużyn pożarniczych z gminy Dreżdenko udała się na obóz do Niemiec na zaproszenie miasta partnerskiego Winsen (Luhe). Na tygodniowy wyjazd pojechało 9 osób z Młodzieżowej Drużyny Pożarniczej z Dreżdenka, 16 osób z MDP z Trzebiecza oraz 4 osoby z MDP z Goszczanowca, wraz z nimi udało się czterech opiekunów. Obóz odbywał się we wsi Rottorf. Uczestniczyło w nim ponad 300 osób – młodzież z drużyn pożarniczych z całego obszaru, odpowiednika naszej gminy, Winsen. Podczas oficjalnego otwarcia w sobotę po południu sam burmistrz owego miasta powitał przybyłych z gminy Dreżdenko gości.

Na terenie obozu znajdowały się cztery maszty flagowe, na których codziennie wieszano trzy lokalne flagi i jedną gminy Drezdenko. Młodzież została podzielona na większe grupy, w Niemczech zwane „zugami” (pociągami). W związku z tym najmłodszy uczestnik wyjazdu z Polski znalazł się w Zugu 3, starsi zostali zaś podzieleni na dwie grupy, które znalazły się odpowiednio w Zugu 5 i Zugu 6. W każdym Zugu było pięć grup. To właśnie w obrębie zugów od niedzieli do czwartku, rano i po południu odbywały się różnego rodzaju aktywności. Była to świetna okazja by poznać nowe gry (np. tchoukball), dobrze się bawić i zacieśniać wewnętrzną współpracę. W wolnym czasie młodzież integrowała się z kolegami i koleżankami z zagranicy. Po kilku dniach bariera językowa nie stanowiła już żadnego problemu. Niemieccy gospodarze dbali o komfort uczestników i zapewnili młodym strażakom z Drezdenka nie lada atrakcję w postaci wyjazdu do jednego z największych parków rozrywki w Niemczech, Heide Parku. Podczas obozu młodzież z naszej gminy miała również możliwość wyjazdu na basen. W ciągu tygodnia odbył się jeden nocny marsz, podczas którego każda grupa musiała przejść ok. 5 km i wykonać po drodze pięć zadań. Dodatkowo w piątek miały miejsce finały wszystkich gier. Młodsza grupa z Drezdenka nie miała sobie równych w dużej wersji gry Jenga. Podczas oficjalnego zakończenia odczytano generalną klasyfikację ze wszystkich gier. Każde miejsce otrzymało skromny słodki upominek. Burmistrz miasta Winsen (Luhe) oficjalnie pożegnał gości z Polski, którym wręczył mały prezent na podróż powrotną do domu.

Dla młodzieży z gminy Drezdenko obóz niewątpliwie był niepowtarzalną okazją do przełamania barier kulturowych, poznania zasad funkcjonowania niemieckiej młodzieży w straży pożarnej i dobrej zabawy.

GORZÓW WIELKOPOLSKI

Autor: **Kamil Maciejewski**

Tytuł/nazwa projektu:

Gorzów – Rastede. Znamy się 25 lat

Wnioskodawca i partner:

Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1;

Kooperative Gesamtschule Rastede

Wysokość dofinansowania: **14967 zł**

Termin projektu/spotkania: **30.03–7.04.2017**

Z naszym partnerem szkołą Kooperative Gesamtschule z Rastede współpracujemy już od 1990 roku, kiedy odbyła się pierwsza wymiana młodzieży. Co dwa lata organizujemy wymianę szkolną dla uczniów klas pierwszych i drugich I LO i ich niemieckich rówieśników. W wymianie, która trwała 9 dni, wzięło udział 60 uczniów oraz 4 opiekunów. Jej celem było nawiązanie kontaktów międzykulturowych oraz wzmacnianie dobrych stosunków polsko-niemieckich. Na początku po spotkaniu zapoznawczym wyjechaliśmy do ośrodka Kadet OK,

w którym uczniowie w grupach polsko-niemieckich mogli się lepiej poznać, zintegrować i porywalizować w różnych konkurencjach sportowo-rekreacyjnych. Nie był to jedyny wyjazd naszej dużej grupy, ponieważ w kolejnych dniach uczniowie zwiedzili Poznań oraz Międzyrzecki Rejon Umocniony. Niemieccy uczniowie mieszkali w domach swoich polskich partnerów, co sprawiało, że mogli poznać realia życia w Polsce oraz polskie zwyczaje i elementy kultury, natomiast polscy uczniowie dzięki temu mogli polepszać swoje umiejętności językowe. Innymi punktami programu były wspólne wyjścia do kręgielni, do Escape room-u „Open the door”, na basen, na Laser Tag (laserowy paintball) oraz na pole golfowe. Uczniowie uczestniczyli także w warsztatach tanecznych, podczas których nauczyli się podstaw tradycyjnego polskiego tańca – poloneza. Termin projektu był skorelowany z terminem Dnia Otwartego dla gimnazjalistów, którzy odwiedzając naszą szkołę mogli nie tylko posmakować niemieckiej kuchni, ale również spróbować swoich sił w konwersacji w języku niemieckim z native speaker-ami. Kulminacją integracji młodzieży polsko-niemieckiej była gra miejska – bieg na orientację ulicami Gorzowa, podczas którego grupy musiały wykonywać zadania praktyczne oraz językowe.

Projekt, który zrealizowany został na przełomie marca i kwietnia 2017 roku, był szczególny, ponieważ chcieliśmy uczcić nim ćwierćwiecze naszej współpracy. Dlatego też zdecydowaliśmy się połączyć przeszłość z teraźniejszością i najważniejszym punktem programu była uroczystość podsumowania po-

nad 25-letniej kooperacji. Uroczystość odbyła się 3 kwietnia 2017 w auli ZSO nr 1, a podczas niej młodzież miała możliwość poznania i porozmawiania z organizatorami pierwszej wymiany polsko-niemieckiej, panem Czesławem Tarasiewiczem i Peterem Bökerem. Uczniowie mogli pooglądać kroniki szkolne, w których były udokumentowane relacje z poprzednich wymian. Głównym punktem było wystąpienie obu panów, którzy przybliżyli początki współpracy między szkołami i historię wymiany. Uczniowie mieli okazję zobaczyć archiwalne zdjęcia i dowiedzieć się, jak wyglądało życie w ówczesnej Polsce, a także jakim wielkim przeżyciem dla młodych ludzi z Polski była możliwość poznania niemieckich rówieśników w czasach przed Zjednoczeniem Niemiec, kiedy podróże zagranicze do RFN były niemal niemożliwe.

Uroczystość była także okazją, by podziękować PNWM za wsparcie finansowe, dzięki któremu projekt wymiany młodzieży odbywa się regularnie, a program jest atrakcyjny dla młodzieży. Na koniec uczniowie posłuchali wykładu pana Roberta Piotrowskiego o historii Gorzowa Wlkp. Uważam ten projekt za wyjątkowo udany ze względu na zrealizowany program (szczególnie uroczystość podsumowania 25-letniej współpracy) oraz zadowolenie uczniów.

Przez cały czas trwania projektu uczniowie kręcili film, który po zmontowaniu został wyświetlony na spotkaniu podsumującym. Ten efekt końcowy najlepiej oddaje atmosferę projektu.

Uczestnicy projektu zgodnie twierdzili, że udział w wymianie był jednym z najciekawszych doświadczeń w ich życiu, a wielu z nich ma do tej pory kontakt ze swoimi zagranicznymi partnerami.

Autor: **Andrzej Janczewski**

Tytuł/nazwa projektu:

Muzyka spotkania – muzyka porozumienia

Wnioskodawca i partner:

**II Liceum Ogólnokształcące; Katholische Schule „Bernhardinum”
w Fürstenwalde; Bednarska Szkoła Realna w Warszawie**

Całkowita wartość projektu (projekt w trakcie rozliczania): **24 378 euro**

Termin projektu/spotkania: **1.04.2018–31.12.2018**

W ramach projektu „Muzyka spotkania – muzyka porozumienia” młodzi ludzie z Polski i z Niemiec, wśród nich również uchodźcy, przygotowali wspólny koncert, z którym następnie wyruszyli w trasę do szkół Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA.

W ramach wymiany 14 uczniów wraz z opiekunami z Polski, spotkała się z 14 uczniami i opiekunami ze szkoły z Niemiec.

Projekt składał się z 3 etapów.

ETAP 1: 13–19.05.2018, Danków.

W dniach 13–19 maja grupa 28 muzykujących młodych ludzi z Polski i Niemiec spotkała się ośrodku w Dankowie. Celem było zapoznanie się, próba zrozumienia i zmienienia istniejących uprzedzeń oraz przygotowanie wspólnie ok. 20-minutowego koncertu.

ETAP 2: 21–25.09.2018, Danków i okolice, 26–28.09.2018, Bad Saarow i okolice, 29.09.2018, Berlin.

W dniach 21–30 września uczniowie spotkali się ponownie, by ruszyć w 5-dniową trasę koncertową. Od 21 do 26 września kontynuowali pracę w ośrodku w Dankowie, gdzie pierwszego dnia odbyły próby. Następnie, od 26 do 29 września, muzycy koncertowali w szkołach na terenie Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA (np. w Gorzowie Wielkopolskim, w Kostrzynie nad Odrą i Szprotawie). 26 września grupa pojechała do schroniska w Bad Saarow, gdyż tam znajdowała się niemiecka baza wypadowa. W kolejnych dniach uczniowie odwiedzili niemieckie szkoły, np. we Müllrose, w Fürstenwalde i w Berlinie.

ETAP 3: maj–grudzień 2018.

Stworzenie dwóch filmów oraz ich rozpowszechnienie poprzez Internet.

Wcześniejsze etapy projektu rejestrowane były przez profesjonalnego twórcę filmowego, Macieja Sarnę (sarnafilmuje.com), który towarzyszy grupie we wszystkich jej działaniach. Z zarejestrowanych materiałów w październiku 2018 powstały dwa filmy różnej długości. Ich celem jest nie tylko dokumentacja przedsięwzięcia, ale przede wszystkim przekazanie dalej jego głównej idei. W listopadzie i w grudniu filmy będą rozpowszechniane m.in. przy użyciu portali społecznościowych, reklamy internetowej oraz innych mediów. W ten sposób dotrą do dużej liczby odbiorców, a to oznacza, że bardzo duża publiczność będzie miała możliwość przekonać się o wartości różnorodności i międzynarodowej współpracy.

Wspólna inicjatywa młodzieży polsko-niemieckiej i nauczycieli, których pasją jest muzyka, wskazuje, że jest to przestrzeń, która daje możliwość autentycznego spotkania z drugim człowiekiem, przełamywanie barier i wspólnych działań bez względu na różnice kulturowe.

W ramach projektu odbędą się spotkania młodzieży polsko-niemieckiej z udziałem trzeciego kraju poświęcone poszanowaniu praw człowieka, zdobyciu wiedzy na temat innych kultur, budowaniu wzajemnej relacji, eliminowaniu uprzedzeń i stereotypów oraz doskonaleniu znajomości języków obcych.

Autor: **Krystyna Owczarczak**

Tytuł/nazwa projektu:

System nauczania języków obcych – analiza i porównanie

Wnioskodawca i partner:

**IV Liceum Ogólnokształcącego w Gorzowie Wlkp.;
Söderblom Gymnasium w Espelkamp (Nadrenia Północna Westfalia)**

Wysokość dofinansowania: **1800 zł**

Termin projektu/spotkania: **18–22.03.2018**

Projekt był zrealizowany w Niemczech.

Cele projektu:

- poznanie systemu nauczania języków obcych w landzie Nadrenia Północna Westfalia i w liceum w Espelkamp (udział w lekcjach, dyskusje z nauczycielami i uczniami),
- pogłębienie przyjaznych relacji pomiędzy szkołami,
- pogłębianie umiejętności praktycznego komunikowania się w języku obcym – angielskim i niemieckim,
- wspólne zajęcia sportowe, kulinarne, zwiedzanie.

Uczniowie i opiekunowie mieszkali u rodzin. Polscy uczniowie wraz ze swoimi niemieckimi rówieśnikami, jak również nauczyciele uczestniczyli w lekcjach z różnych przedmiotów. Uczniowie integrowali się także podczas rozgrywek sportowych, wspólnych spotkań w szkole i po lekcjach, oraz wycieczek do Heimat Museum Fiestel i do Hamburga. W Hamburgu zwiedziliśmy przepiękną filharmonię, a dodatkowo uczniowie mogli uczestniczyć w zajęciach pt. „Dialog w ciszy”, prowadzonych przez osoby głuchonieme – było to niezapomniane doświadczenie edukacyjne i życiowe! Hamburg okazał się przepiękny!

Projekt uważamy za bardzo udany, z niecierpliwością czekamy na rewizytę wiosną przyszłego roku.

Autor: **Jolanta Talaska**

Tytuł/nazwa projektu:
„Żyj zdrowo, kolorowo!”

Wnioskodawca i partner:

**Przedszkole Miejskie nr 23 im. Małego Tygrysa Pietrka w Gorzowie
Wlkp.; Kita Haus Sonnenhugel w Eisenhüttenstadt**

Łączna wysokość dofinansowania w roku 2011: **12 695 zł**

Termin projektu/spotkania: **Cały rok 2011**

Od 2002 roku Przedszkole Miejskie nr 23 im. Małego Tygrysa Pietrka w Gorzowie Wlkp. współpracuje z przedszkolem Kita Haus Sonnenhugel w Eisenhüttenstadt. W roku 2011 współpraca przebiegała pod hasłem „Żyj zdrowo kolorowo!”. Obejmowała ona wiele działań promujących zdrowy styl życia. W realizację tych zamierzeń zaangażowane były dzieci z grupy III „Tygrysy Odważne” i dzieci 5-letnie z Niemiec. Przedszkolaki brały udział we wspólnych zabawach i zawodach sportowych. Wykonywały kolorowe kanapki, szaszłyki owocowe, pyszne sałatki z warzyw wyhodowanych w przedszkolnym ogródku. Dzieci poznawały i uczyły się zwrotów grzecznościowych, nazw owoców i warzyw, wierszyków i piosenek w języku niemieckim. Dużym wydarzeniem w przedszkolu był udział dzieci polskich i niemieckich w Festiwalu Piosenki Jesiennej, na którym ogłoszono wyniki polsko-niemieckiego konkursu plastycznego pt. „Wszystko zdrowe, co my jemy i wspaniale się czujemy!”. W konkursie wyłoniono 8 prac, które stały się wzorami puzzli promującymi zdrowy styl życia. Puzzle otrzymały wszystkie dzieci z obu współpracujących przedszkoli. W ramach działań Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży dzieci wielokrotnie odwiedzały przyjaciół w Eisenhüttenstadt. Uczestniczyły w Dniu Spotkań Międzynarodowych, podczas których promowały kulturę naszego kraju, tańcząc i śpiewając piosenkę Witaminki i przedstawiając taniec ludowy – klaskany. W trakcie uroczystości nasze przedszkolaki spotkały się z dziećmi z różnych stron świata: Białorusi, Ukrainy, Afganistanu, Turcji oraz krajów afrykańskich, bardzo różniących się wyglądem, językiem i kulturą, co wzbogaciło ich wiedzę o świecie. Projekt pod hasłem: „Żyj zdrowo, kolorowo!” zakończył wspólny występ na koncercie w Friedrich-Wolf-Theater w Eisenhüttenstadt 25 listopada 2011 roku, w którym nasze „Tygrysy Odważne” zaprezentowały się w układzie tanecznym pt. „Czarownicy i Śmiechotki”. Podsumowanie wszystkich działań znalazło odbicie w wystawie fotograficznej i prezentacji pod wspólnym tytułem „Żyj zdrowo, kolorowo!” zaprezentowanej w Przedszkolu Miejskim nr 23

im. Małego Tygryśka Pietrka w Gorzowie Wlkp. 6 grudnia 2011 roku w obecności realizatorów projektu, dzieci, rodziców i „bardzo ważnych” gości.

Prowadzone działania zaowocowały licznymi spotkaniami, zabawami oraz projektami edukacyjno-wychowawczymi, które kontynuowaliśmy w kolejnych latach:

- 2012 „Rodzina XXI wieku”
- 2013 „Zosia i Piotr poznają swoje miasto”
- 2014 „Tajemniczy świat teatru”
- 2015 „W świecie muzycznych fantazji”
- 2016 „Ruch – sport – zdrowie”
- 2017 „Językowy zawrót głowy”
- 2018 „Chcę wyjechać na wieś”

Autorzy: Iwona Konecka, Anna Smorawińska

Tytuł/nazwa projektu:

„Najpiękniejsze bajki mojego dzieciństwa”

Wnioskodawca i partner:

Zespół Szkół nr 13, Gimnazjum nr 13 w Gorzowie Wlkp.;
Geschwister-Scholl-Gymnasium Fürstenwalde (Niemcy)

Wysokość dofinansowania: **2848 zł**

Termin projektu/spotkania: **29.09–2.10.2015**

W ramach projektu zrealizowano zajęcia dydaktyczne, warsztaty literackie oraz prezentację programu artystycznego. Poza szkołą zorganizowano spacer po Bulwarze Nadwarciańskim oraz wycieczkę integracyjną do Poznania. Dla gości z Niemiec uczniowie z naszego gimnazjum przygotowali program artystyczny, podczas którego zaprezentowano przedstawienie w języku niemieckim pod tytułem Schneewittchen, piosenki z ulubionych bajek i pokazy taneczno-muzyczne.

Podczas warsztatów, w ramach lekcji otwartej, uczniowie polscy i niemieccy wspólnie w grupach pracowali wokół tematu: „Najpiękniejsze bajki mojego dzieciństwa”. Uczniowie dopasowywali tytuły bajek w języku polskim i niemieckim, ustalali zwroty lub zdania, którymi rozpoczynają się i kończą bajki,

oraz malowali scenki z ulubionych baśni. W mieszanych parach (polsko-niemieckich) przedstawiali krótkie scenki z bajek. Pod koniec warsztatów uczestników wymiany odwiedziła grupa uczniów naszego gimnazjum przebrana za różne postaci z bajek, które należało przyporządkować do odpowiedniej baśni.

Autorzy: Iwona Konecka, Anna Smorawińska

Tytuł/nazwa projektu:
„Odkrywamy nasze talenty”

Wnioskodawca i partner:
**Szkoła Podstawowa nr 13 w Gorzowie Wlkp.;
Geschwister – Scholl – Gymnasium Fürstenwalde Niemcy**

Wysokość dofinansowania: **3048 zł**

Termin projektu/spotkania: **26.09–29.09.2017**

W ramach projektu zrealizowano zadania: zajęcia dydaktyczne, warsztaty literackie, prezentacja programu artystycznego. Poza szkołą – wyjście do „Escape Room” – centrum rozrywki, wspólne, w małych grupkach polsko-niemieckich, szukanie klucza wyjścia z „Pokoju zagadek”, wycieczka integracyjna do Zielonej Góry.

Dla gości z Niemiec uczniowie z naszego gimnazjum przygotowali program artystyczny, podczas którego zaprezentowano scenki w języku niemieckim pt. „Moje talenty”, pokazy muzyczno-taneczne utalentowanych uczniów naszej szkoły.

Podczas warsztatów, w ramach lekcji otwartej, uczniowie polscy i niemieccy wspólnie w grupach pracowali wokół tematu: „Odkrywamy swoje talenty”. Uczniowie w parach polsko-niemieckich tworzyli swoje komiksy lub modele

z papieru metodą origami. Najciekawsze prace zostały wyróżnione i nagrodzone.

W drugiej części warsztatów pod okiem mistrza tańca – pana Sebastiana Karlika uczestnicy wymiany uczyli się kroków do tańca hip-hop. Pod koniec warsztatów zaprezentowali cały układ tańca.

Autor: Ewa Karasińska

Projekt:

Działalność usługowa jako czynnik rozwoju gospodarki

Wnioskodawca i partner:

**Zespół Szkół Ekonomicznych im. Stefana Starzyńskiego
w Gorzowie Wlkp.;**

Konrad Wachsmann Oberstufenzentrum we Frankfurcie nad Odrą

Wysokość dofinansowania: **1456 zł**

Termin projektu: **29.05.2018 i 14.06.2018**

Celem projektu było zapoznanie uczniów z kierunkami rozwoju usług we Frankfurcie i Gorzowie oraz utrwalenie podstawowych pojęć stosowanych w działalności usługowej i handlowej. Jak w każdym projekcie jednym z najważniejszych punktów była integracja młodzieży, stwarzanie sytuacji umożliwiających aktywne używanie języka angielskiego i niemieckiego oraz kształcenie kompetencji językowych uczniów. Zorganizowanie projektu w Zagrodzie Młyńskiej w Bogdańcu miało również służyć propagowaniu polskich tradycji i promowaniu województwa lubuskiego.

Spotkanie z młodzieżą niemiecką z Oberstufenzentrum we Frankfurcie nad jeziorem Helenesee było kontynuacją projektu z lat 2016–2017 „Poznajemy język sąsiada w działalności gospodarczej”. Podczas wspólnych gier i zabaw językowych młodzież przyswajała podstawowe zwroty i pojęcia stosowane w działalności handlowej i usługowej.

W czasie spotkania w Bogdańcu uczniowie naszej szkoły przedstawili w języku angielskim kierunki rozwoju usług w Gorzowie i województwie lubuskim oraz polski system kształcenia zawodowego w sektorze usługowym. Każdy z uczestników otrzymał przygotowaną przez naszych uczniów broszurę.

Jednym z ważniejszych punktów programu było zwiedzanie Zagrody Młyńskiej w Bogdańcu oraz udział w prezentacji wypieku chleba. Wspólny posiłek przy ognisku, degustacja chleba oraz gry i zabawy rekreacyjne sprzyjały stworzeniu przyjaznej atmosfery oraz integracji młodzieży. Uczniowie mieli okazję poznać się i wyrażać w języku obcym własne poglądy i opinie. Młodzież była zmotywowana do posługiwania się językiem obcym poprzez konieczność wykonania poszczególnych zadań. Zastosowana metoda projektu zaktywizowała młodzież do samodzielnej pracy oraz współpracy z innymi.

Podsumowanie projektu odbyło się 7 czerwca 2018 roku na zebraniu koordynatorów z dyrektorem szkoły w celu omówienia spotkania. Młodzież polska miała możliwość wyrażenia własnego zdania na temat spotkania na lekcjach języka angielskiego i języka niemieckiego (klasa 3A/2A: 30.05.2018 Czy warto uczyć się języków obcych?). Ponadto ukazała się notatka ze zdjęciami na stronie internetowej szkoły.

Nasza 15-letnia współpraca ze szkołą we Frankfurcie, współfinansowana przez Euroregion PRO EUROPA VIADRINA jest dowodem na to, że warto organizować spotkania międzynarodowe. Biorący w nich udział uczniowie są inspirowani do porozumiewania się w języku obcym, są bardziej otwarci, zaangażowani, śmiali na lekcjach, ponieważ bezpośredni kontakt z obcokrajowcami umożliwia pozbycie się barier językowych, pozwala uwierzyć we własne możliwości językowe oraz motywuje do dalszej nauki. Bez wątplenia praca w grupach mieszanych polsko-niemieckich pozwala na lepsze wzajemne poznanie uczniów oraz wzbudza zainteresowanie kulturą młodzieży niemieckiej, np. językiem młodzieżowym. Młodzież zawiera przyjaźnie ze swoimi koleżankami i kolegami z Niemiec, które w przyszłości mogą procentować intensywną, przyjacielską wymianą wizyt i korespondencji. Spotkania z młodzieżą niemiecką na pewno pozytywnie wpływa na kształtowanie właściwych postaw wobec obcokrajowców oraz rozwija u uczniów otwartość i tolerancję wobec innych kultur lub zachowań. Nauczyciele mają również okazję odświeżyć i utrwalić swoje umiejętności językowe, prowadzić dyskusje oraz wymienić doświadczenia.

Autor: Iwona Stelmarczyk

Tytuł:

Historia – kultura – edukacja – teraźniejszość – przyszłość.

Spotkania Pokoleń

Wnioskodawca i partner:

Zespół Szkół Gastronomicznych w Gorzowie Wlkp.;

Anna-Siemens Berufskolleg des Kreis Herford

Wnioskowana kwota dofinansowania (projekt w trakcie rozliczania): **3408 zł**

Termin: **1–6.10.2018**

Od 1 do 6 października 2018 roku w Herfordzie odbyło się seminarium w ramach projektu „Historia – kultura – edukacja – teraźniejszość – przyszłość. Spotkania Pokoleń”. Projekt realizowany był m.in. w ramach programu Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, współfinansowany ze środków Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA w ramach Funduszu Małych Projektów. Gospodarzem seminarium była Anna-Siemens Berufskolleg des Kreises Herford (kierownik projektu strony niemieckiej – pan Ulrich Schade-Potthoff), koordynatorem strony polskiej – Zespół Szkół Gastronomicznych im. Febronii Gajewskiej-Karamać w Gorzowie Wlkp. (kierownik projektu – pani Iwona Stelmarczyk). Uczestnicy seminarium to świadkowie historii z okresu II wojny światowej z Polski i z Niemiec oraz młodzież gorzowskich szkół średnich: z Zespołu Szkół Gastronomicznych, Liceum Ogólnokształcące nr 1, Liceum Ogólnokształcące nr 2, Zespołu Szkół Mechanicznych, a także uczniowie szkoły Anna-Siemens Berufskolleg w Herfordzie.

Ogółem w seminarium udział wzięły 44 osoby (ze strony polskiej i niemieckiej), w tym 29 uczniów, 10 nauczycieli oraz 5 świadków historii z okresu II wojny światowej.

Inicjatorem tego przedsięwzięcia jest pan Jacek Jeremicz – członek Rady Fundacji Branderburg.

Spotkania młodzieży dotyczą historii stosunków polsko-niemieckich podczas II wojny światowej, skutków wydarzeń tego okresu i ich wpływu na ludzkie losy.

W ramach tegorocznej wizyty odbyły się:

- spotkania w polsko-niemieckich grupach młodzieży ze świadkami historii, temat: wspomnienia wydarzeń z okresu II wojny światowej i po jej zakończeniu,
- wspólne warsztaty kulinarne (przygotowanie w grupach polsko-niemieckich muffinek),
- obserwacja zajęć i wspólne warsztaty w ASB w ramach kształcenia zawodowego m.in. w obszarach: fryzjerstwo, florystyka, krawiectwo, gospodarstwo domowe),
- wspólne oglądanie wystawy w ratuszu dotyczącej niemieckich Sinti i Romów w czasach nazizmu podczas II wojny światowej,
- wycieczka do Wewelsburg: zwiedzanie miejsc pamięci ofiar II wojny światowej m.in. obozu koncentracyjnego,
- wycieczka do miasta Bielefeld, zwiedzanie, pobyt w Centrum Sportowym.

GÓRZYCA

Autor: **Jolanta Zarzecka**

Tytuł/nazwa projektu:

Spotkanie polsko-niemieckie

Wnioskodawca i partner:

**Szkoła Podstawowa im. Kresowian w Czarnowie;
Katholische Schule Bernardinum-GS w Fürstenwalde**

Wysokość dofinansowania: **5647,98 zł**

Termin projektu/spotkania: **6–8.06.2017**

Szkoła Podstawowa w Czarnowie im. Kresowian już od kilkunastu lat współpracuje ze szkołą partnerską w Fürstenwalde z Niemiec. Początkowo był to projekt o nazwie „Begegnung heisst spotkanie”. W każdym roku szkolnym uczestniczyło w nim czterdzieścioro dzieci (po równo z obu krajów). Przez lata

wzięły w nim udział setki dzieci. Z czasem nastąpiła reorganizacja tego przedsięwzięcia, ale nasze szkoły nie zrezygnowały ze współpracy. Od początku byłam koordynatorem tego projektu i pozyskiwałam środki na wspólne spotkania integracyjne. W roku 2017 już po raz trzeci mieliśmy trzydniowe spotkanie grupy polsko-niemieckiej w Pobierowie, w pensjonacie Roksana. Nadrzędnym celem naszego spotkania były zajęcia z językiem niemieckim, a także językiem polskim. Uczniowie przygotowali autoprezentację, pracowali w grupach polsko-niemieckich, wspólnie wykonywali określone zadania, wypełniali karty pracy, nawiązywali nowe przyjaźnie i znajomości.

Nasze spotkania to także rozrywka: basen, Muzeum Figur Woskowych w Międzyzdrojach oraz multimedialne w Trzęsaczu, Kino 7D, dyskoteka, grill, piżama party, budowanie zamków na plaży itp. Nie zabrakło słodkiego poczęstunku. Wszyscy wrócili szczęśliwi i zadowoleni, mając cichą nadzieję, że i w przyszłym roku szkolnym otrzymają zaproszenie na wyjazd.

Spotkanie to było dofinansowane przez PNWM.

KŁODAWA

Autorzy: **Beata Grzegolec, Jarosław Pikuła**

Tytuł/nazwa projektu:

Polsko-niemiecki obóz integracyjny „Kultura nie zna granic”

Wnioskodawca i partner:

Gmina Kłodawa; Amt Seelow-Land

Wysokość dofinansowania: **25 960 zł**

Termin projektu/spotkania: **10–14.07.2017**

Ośrodek wczasowy w Lipach już po raz szósty gościł uczestników obozu integracyjnego „Kultura nie zna granic”. Rekordowa liczba uczestników zarówno z Polski, jak i z Niemiec rozpoczęła wspólny wypoczynek 10 lipca 2017 roku. Pierwszą niespodziankę przygotowała biblioteka, a były nią warsztaty pracy z dronem – nagrywanie filmów z lotu ptaka i podstawa obsługi urzędu. Następnie na wszystkich czekał obozowy chrzest, nadanie „nowych imion”, a wieczorem wspólne ognisko i pieczenie kiełbasek.

Przez kolejne dni, do południa odbywały się warsztaty taneczne, bębniarskie, muzyczne, teatralne i plastyczne, a po obiedzie odwiedzali nas goście z przygotowanymi atrakcjami. We wtorek profilaktyczny wykład i zabawę z autogoglami, imitującymi stan po spożyciu środków odurzających, przygotowała Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dzieci w podziale na grupy brały udział w spotkaniu, a pozostali korzystali ze słońca i żączyli kąpeli w jeziorze. Kolejnego dnia ogromną frajdę uczestnikom sprawili strażacy z Santocka, którzy przywieźli motorówkę do ratownictwa wodnego, a następnie zorganizowali zawody. Oba wieczory zakończyły ogniska i wspólne dyskoteki z DJ-em Jankerem.

W czwartek odbyła się prezentacja spektaklu Kultura nie zna granic, który był wynikiem prac warsztatowych w trakcie obozu. W obecności zaproszonych gości, głównie rodziców i członków rodzin, sekcje taneczna, plastyczna, teatralna i muzyczna przedstawiły swoje umiejętności. Na widowni zasiedli także zaproszeni goście z Niemiec i Polski: burmistrz Seelow Jorg Shroder, dyrektor tamtejszego urzędu Roswitha Thiede, lubuski kurator oświaty Ewa Rawa, dyrektor Euroregionu Krzysztof Szydłak, dyrektor Zespołu Szkół w Różankach Elżbieta Pietruszkiewicz oraz kierownicy gminnych jednostek i referatów.

KOSTRZYN NAD ODRĄ

Autor: **Zdzisław Garczarek**

Tytuł/nazwa projektu:

Polsko-niemiecki obóz młodzieżowy w Łagowie

Wnioskodawca i partner:

Kostrzyńskie Centrum Kultury; Kindervereinigung e.V. Seelow

Wysokość dofinansowania: **6054 zł**

Termin projektu/spotkania: **14–19.08.2017**

Polsko-niemiecki obóz młodzieżowy w Łagowie zorganizowaliśmy dla 21 uczestników, młodzieży z Kostrzyna nad Odrą i Seelow. Program spotkania zawierał elementy rekreacyjne związane z położeniem Łagowa nad pięknymi jeziorami. Nie brakowało więc zabaw na plaży i na wodzie, w tym pływania rowerami wodnymi i wycieczek stateczkiem turystycznym. Atrakcją dla młodych ludzi były zabawy w parku linowym i imprezy plenerowe odbywające się w łagowskim amfiteatrze. Podczas pieszych wędrówek młodzież miała okazję zwiedzić piękne okolice Łagowsko-Sulęcińskiego Parku Krajobrazowego, a także poznać wycinek istotnej historii regionu podczas wycieczki autokarowej do Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego. Ważnym punktem każdego z na-

szych spotkań są gry i zabawy językowe, dzięki którym młodzież ma okazję poznać przynajmniej podstawy języka sąsiadów. Wszystkie zajęcia, zabawy i wycieczki odbywały się przy wspólnym udziale grup z Polski i Niemiec. Zakwaterowanie w domu wypoczynkowym „Defka” zagwarantowało dobre warunki socjalne, a przede wszystkim to, że młodzież przebywała ze sobą 24 godziny na dobę. Dziewczęta i chłopcy bardzo się polubili, co udokumentowali wspólnymi występami artystycznymi podczas kończącego obóz ogniska. Dzięki naszemu spotkaniu młodzież miała okazję poznać unikalne miejsce jakim jest Łągów, zwany Perłą Ziemi Lubuskiej.

KRZESZYCE

Autor: **Urszula Liczner**

Tytuł/nazwa projektu:

Olimpiada sportowa przedszkolaków

Wnioskodawca i partner:

**Przedszkole Gminne im. Misia Uszatka w Krzeszycach;
Przedszkole w Altlandsbergu – Kita Storchennest Strabe
des Friedens 17-17**

Wysokość dofinansowania: **495 zł**

Termin projektu/spotkania: **28.04.2017**

Spotkanie integracyjne przedszkolaków odbyło się w czasie Olimpiady sportowej zorganizowanej w hali sportowej w Altlandsbergu. W Olimpiadzie brało udział 10 przedszkoli z Niemiec i nasze przedszkole z Polski. Dzieci wspólnie ćwiczyły i pokonywały przygotowane przez organizatorów tory przeszkód. Wszystkie dzieci otrzymały pamiątkowe medale, które wręczał burmistrz Altlandsberga. Po zmaganiach sportowych odbył się piknik. Dzieci i wychowawcy spędzili bardzo miło czas. Współpraca z partnerskim przedszkolem trwa 15

lat. Spotkania odbywają się 2-3 razy w roku. Dzieci spotykają się w różnych miejscach – w przedszkolu i poza nim. Dzięki współpracy z Euroregionem PRO EUROPA VIADRINA i otrzymywanym dofinansowaniom nasze spotkania stają się bogatsze i atrakcyjniejsze.

LUBISZYN

Autor: **Beata Byczkiewicz**

Tytuł/nazwa projektu:

„ Mikołajkowe zabawy”

Wnioskodawca i partner:

Przedszkole w Lubiszynie/Kita Kinderrabat

Wysokość dofinansowania: **1530 zł**

Termin projektu/spotkania: **10.12.2015**

Przedszkole w Lubiszynie już od kilku lat organizuje imprezy o charakterze międzynarodowym, realizując projekty w ramach PNWM, które umożliwiają dzieciom polskim i niemieckim radosne spotkania, poznanie języka sąsiada, a nauczycielom wymianę doświadczeń w pracy z najmłodszymi dziećmi. „Mikołajkowe zabawy” to kolejny projekt, dzięki któremu dzieci z Przedszkola

w Briesen Markt mogły odwiedzić nasze przedszkole i wspólnie z nami się bawić. Dzieci wraz z nauczycielkami przygotowały dekorację sali oraz powitanie w języku niemieckim, umieściły w widocznym miejscu flagę unii europejskiej oraz informację o realizacji projektu.

Po radosnym powitaniu gości przez dzieci polskie i wzajemnym przedstawieniu się rozpoczęła się prawdziwa „Mikołajkowa zabawa”, czyli gry zabawy integracyjne przygotowane przez nauczycieli niemieckich i polskich, a także konkursy z nagrodami, które wręczał sam Mikołaj, śpiewanie przygotowanych piosenek oraz grupowe wykonywanie pracy plastycznej- wielkiej kartki świątecznej z pozdrowieniami do wszystkich dzieci świata. W przerwie wspaniałej zabawy wystąpili artyści z przedstawieniem cyrkowym. Potem wspólny obiad i chwila zabawy na dworze. Pogoda dopisała, więc wszyscy mogli chociaż chwilę pobawić się na placu zabaw.

Na zakończenie dzieci wymieniły się własnoręcznie wykonanymi podarunkami. Spotkanie dostarczyło wszystkim uczestnikom wiele dobrej zabawy i było pouczającym doświadczeniem zarówno dla dzieci jak i nauczycieli.

LUBNIEWICE

Autor: **Renata Kaczmarek**

Tytuł/nazwa projektu:

Polsko-niemiecka wymiana młodzieży

Wnioskodawca i partner:

Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Lubniewicach;

Bruno Hans Bürgel Grundschule w Schöneiche

Wysokość dofinansowania: **846 zł**

Termin projektu/spotkania: **11-12.10.2018**

Współpraca nasza opiera się na corocznej wymianie uczniowskiej. Podczas tych spotkań uczniowie mają żywy kontakt z językiem niemieckim, integrują się ze swoimi rówieśnikami, poznają kulturę i obyczaje Niemiec, zwiedzają ciekawe miejsca, a w szczególności stolicę Niemiec. Podczas ostatniego spotkania uczniowie naszej szkoły zwiedzili Berlin oraz uczestniczyli w zajęciach szkolnych wspólnie z uczniami z Schöneiche.

MIĘDZYRZECZ

Autor: **Alicja Jankowska**

Tytuł/nazwa projektu:

Plener plastyczny dla młodzieży

Wnioskodawca i partner:

Międzyrzeczki Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Międzyrzeczu;

Förderverein JUGEND e.V. Bad Freienwalde (Niemcy);

PEUPLE ET CULTURE PUY DE DOME Clermont Ferrand (Francja)

Wysokość dofinansowania: **5120 zł**

Termin projektu/spotkania: **24.02–3.03.1996**

Plener plastyczny dla młodzieży z udziałem 30 osobowej grupy uczestników z Polski, Niemiec i Francji zorganizowany został w miejscowości Cieplice koło Jeleniej Góry. Zajęcia malarskie pod opieką instruktora artystycznego odbywały się w pomieszczeniach udostępnionych przez miejscową Szkołę Rzemiosła Artystycznego. Młodzież miała możliwość zwiedzenia Szkoły oraz

wykonania prac w szkolnej pracowni szkła. Na zakończenie projektu odbył się wernisaż z udziałem miejscowej społeczności. Uczestnicy pleneru integrowali się nie tylko przy pracy, ale także podczas zwiedzania Cieplice i okolicznych miejscowości, kiedy wspólnie poznawali ich historię i odkrywali ciekawe miejsca. Udział tłumaczy języka niemieckiego i francuskiego w projekcie znacznie wpłynął na lepszą komunikację pomiędzy młodzieżą.

Nawiązana w 1995 roku współpraca ze stroną francuską, poprzez wspólny udział w realizowanej wymianie z partnerem niemieckim w ramach PNWM, zaowocowała licznymi trójstronnymi projektami, m.in. w Cieplicach (1996), Przytoku (1997), Międzyrzeczu (1998). Spotkania trójstronne z udziałem uczestników z naszego miasta odbywały się w Clermont Ferrand i Menet we Francji (1995, 1997) oraz w Bad Freienwalde w Niemczech (1995, 1996, 1999, 2001).

Autor: **Alicja Jankowska**

Tytuł/nazwa projektu:

Międzynarodowy plener plastyczny

Wnioskodawca i partner:

Międzyrzecki Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji w Międzyrzeczu;

Förderverein JUGEND e.V. Bad Freienwalde (Niemcy);

PEUPLE ET CULTURE PUY DE DOME Clermont Ferrand (Francja)

Wysokość dofinansowania: **7200 zł**

Termin projektu/spotkania: **25.10–2.11.1997**

Projekt zrealizowano w miejscowości Przytok koło Zielonej Góry w obiektach Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii. Uczestnikami pleneru była młodzież w wieku powyżej 14 lat z Polski, Francji i Niemiec, a wiodącymi technikami

plastycznymi było malowanie na szkle, malowanie na tkaninach i linoryt. Oprócz czasu przeznaczonego na prace plastyczne, młodzież spędzała wolne chwile integrując się podczas nauki języków, rozgrywek sportowych, wspólnego ogniska czy też zwiedzania Zielonej Góry. Młodzi artyści wzięli udział w spotkaniu w zielonogórskim Liceum Plastycznym, gdzie zwiedzili obiekt i uczestniczyli w zajęciach w klasach. Nie zabrakło czasu na wizytę w Biurze Wystaw Artystycznych, Palmiarni oraz na wysłuchanie koncertu zaduszkowego w kościele w wykonaniu muzyków Filharmonii Zielonogórskiej. Zwiedzono także skansen etnograficzny w Ochli. Wykonane prace zaprezentowano na wystawie poplenerowej w międzyrzeckiej sali wystawowej MOKSiR 9 listopada 1997 roku. W wernisażu brali udział uczestnicy pleneru z Polski i Niemiec oraz licznie przybyli goście.

Autor: Alicja Jankowska

Tytuł/nazwa projektu:

Obóz plastyczno-językowy dla dzieci

Wnioskodawca i partner:

**Międzyrzecki Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji Międzyrzeczu;
Förderverein JUGEND e.V. Bad Freienwalde (Niemcy)**

Wysokość dofinansowania: **6656 zł**

Termin projektu/spotkania: **30.06–8.07.1995**

Projekt skierowany został do dzieci z Polski i Niemiec zainteresowanych plastyką oraz nauką języka sąsiadów. Miejscem obozu był Ośrodek Wypoczynkowy „Instalko” w Pszczewie (powiat Międzyrzecz). Warunki obiektu w pełni zabezpieczały potrzeby realizacyjne projektu. Uczestnicy mieli zapewnione nie tylko zajęcia programowe, ale także korzystali z atrakcyjnych wycieczek (zwiedzanie skansenu pszczelarskiego w Pszczewie, zabytków Zielonej Góry) i przygotowanych atrakcji (jazda konna, wieczór integracyjny przy ognisku, mecz piłki nożnej pomiędzy polsko-niemiecką drużyną obozową i drużyną z innego obozu, konkurs piosenki). Zwieńczeniem obozu była wystawa prac na terenie Ośrodka, wzbogacona występem artystycznym dzieci – spektakl Czerwony Kapturek, przygotowany został przez grupę językową i zaprezentowany widzom na specjalnym pokazie.

OŚNO LUBUSKIE

Autor: **Julita Lewandowska**

Tytuł/nazwa projektu:

Spotkanie młodzieży polsko-niemieckiej, Frankfurt nad Odrą 2004

Wnioskodawca i partner:

**Zespół Szkół Ekonomicznych w Ośnie Lubuskim;
Bildungszentrum des Handels GmbH we Frankfurcie nad Odrą**

Wysokość dofinansowania: **220 zł**

Termin projektu/spotkania: **14-17.09.2004**

Głównym celem spotkania było pogłębianie nawiązanej przed rokiem współpracy, nauka języka niemieckiego i zdobywanie wiedzy na temat handlu detalicznego w Niemczech. W dniu 13 września 2004 odbyło się seminarium przygotowawcze. Podczas trwania projektu młodzież brała udział w ćwiczeniach językowych oraz w zajęciach z dekorowania. Praca w grupach mieszanych i różnorodne formy spędzania czasu wolnego przyczyniły się do integracji, zdobywania wspólnych doświadczeń oraz lepszego poznania się.

PRZYTOCZNA

Autor: **Izabela Szewczyk**

Tytuł/nazwa projektu:

**Wymiana polsko-niemiecka młodzieży gmin partnerskich:
Przytoczna – Wusterhausen**

Wnioskodawca i partner:

Gmina Przytoczna; Gmina Wusterhausen

Wysokość dofinansowania: **2000 zł**

Termin projektu/spotkania: **14–18.09.2017**

Uczniowie polscy i niemieccy spędzali ze sobą wiele czasu nad realizacją poszczególnych zadań, które przeprowadzane były w mieszanych grupach językowych. Prowadzono gry i zabawy zapoznawcze, integrujące, animacje językowe stwarzające dogodną możliwość nauki obu języków. Uczniowie uczestniczyli również w sportowych grach zespołowych. Ważnym elementem tego spotkania, sprzyjającym integracji i poznaniu się, było zakwaterowanie uczniów z Niemiec w domach polskich rodzin. Dzięki realizacji projektu nawiązały się przyjaźnie, a młodzież niemiecka miała okazję poznać styl życia i zwyczaje w polskich rodzinach. Przede wszystkim zaś projekt zapewnił młodzieży świetną zabawę w międzynarodowym gronie.

Autor: **Piotr Boboryk**

Tytuł/nazwa projektu:

Spotkanie uczniów szkół podstawowych

Wnioskodawca i partner:

Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Wierzbnie;

Grundschule Bertold Brecht Buckow

Wysokość dofinansowania: **450 zł**

Termin projektu/spotkania: **30.06–4.07.2014**

Projekt był kontynuacją regularnej współpracy rozpoczętej w 1999 roku. Poprzez roczne spotkania stwarzano uczniom obu szkół możliwość wzajemnego poznania się, zawiązywania znajomości. Młodzież współuczestniczyła w tworzeniu programu. Projekt zrealizowany w Buckow polegał na kilkudniowym obozie, którego tematem głównym była woda. Wśród zabaw i zajęć integracyjnych były m.in. Święto Neptuna z zawodami sportowymi, przejażdżka statkiem pirackim, grupowe budowanie figur z piasku. W spotkaniu wzięło udział 29 osób.

PSZCZEW

Autor: **Marcin Guła**

Tytuł/nazwa projektu:

Pobyt młodzieży niemieckiej w Pszczewie

Wnioskodawca i partner:

Gmina Pszczew; Kindervereinigung e.V. Seelow

Wysokość dofinansowania: **5635 zł**

Termin projektu/spotkania: **13–21.07.2004**

Powołano zespół organizacyjny składający się z nauczycieli i uczniów, który, przygotowując program spotkania, korespondował z grupą niemiecką (e-mail) oraz utrzymywał kontakt telefoniczny. Na etapie organizacji spotkania grupa polska ponadto uczyła się słówek, opracowywała harmonogram pobytu gości w Pszczewie, w taki sposób dobierając atrakcje, aby dotknąć historii, kultury, turystyki i rekreacji. Młodzież polska i niemiecka miała podczas spotkania, wiele okazji, by się poznać. Wspólne posiłki, wyjazdy, zajęcia rekreacyjne, zwiedzanie oraz dyskoteki sprzyjały nawiązywaniu kontaktów zarówno w grupie, jak i indywidualnie. Zdobyte doświadczenia w trakcie organizacji i realizacji programu wpłynęły pozytywnie na rozwój więzi pomiędzy młodzieżą polską i niemiecką.

RZEPIN

Autor: Aleksandra Zielińska

Tytuł/nazwa projektu:

Polsko-niemieckie dni piłki ręcznej w Kowalowie

Wnioskodawca i partner:

Gmina Rzepin; BSV Iskra Frankfurt

Wysokość dofinansowania: **3420 zł**

Termin projektu/spotkania: **13–20.06.2015**

W ramach projektu „Polsko-niemieckie dni piłki ręcznej w Kowalowie” w dniach 13-20 czerwca 2015 roku zorganizowane zostały dwa turnieje piłki ręcznej dziewcząt i kobiet. Łącznie w obu turniejach wzięło udział 9 drużyn z Polski i Niemiec. Rywalizacja między drużynami była oczywiście bardzo ważna, jednak najważniejszy był aspekt pozasportowy całego projektu, będącego doskonałą okazją do lepszego poznania się młodzieży pogranicza. Sposobności do tego było niezmiernie wiele. Podczas zorganizowanych w godzinach porannych spotkań i treningów, trenerzy i zawodnicy mogli nie tylko wymienić się doświadczeniami z zakresu piłki ręcznej, ale również – dzięki bezpośredniemu kontaktowi – nawiązać relacje i znajomości. Rozegrane mecze pokazały charaktery i ducha walki w rywalizacji sportowej drużyn z Polski i Niemiec, zaś zorganizowane między kolejnymi meczami polsko-niemieckie gry i zabawy integracyjne, pozwoliły poznać zawodniczek takimi, jakimi są na co dzień. Okazją do pogłębienia znajomości była także zorganizowana po rozegranym turnieju w pierwszym dniu projektu wycieczka po Kowalowie. Jej uczestnicy zwiedzili tradycyjne polskie gospodarstwo rolne oraz stadninę koni. Wspólne zwiedzanie przyczyniło się do lepszego poznania pogranicza polsko-niemieckiego, jego kultury i zwyczajów. Stało się także okazją do przełamywania bariery językowej. Ważny w aspekcie budowania więzi w grupie był także wyjazd do wsi Stare Biskupice i wspólne biesiadowanie przy ognisku. Głównym zamierzeniem beneficjenta i partnera projektu było umożliwienie nawiązania kontaktu osobom z Polski ze sportowcami z Niemiec. Niewątpliwie dzięki realizacji celów projektu nastąpi popularyzacja piłki ręcznej, jako metody na aktywny wypoczynek, nauka zasad rywalizacji fair play oraz poszanowania drugiego człowieka bez względu na jego narodowość. Istotną

kwestię stanowiło również nawiązanie nowych transgranicznych znajomości między uczestnikami projektu oraz zacieśnianie już istniejących więzi pomiędzy narodami. Realizacja projektu posłużyła lepszemu poznaniu się przez jego uczestników, a co za tym idzie pozwoliła przełamać negatywne stereotypy na temat sąsiadów narosłe przez lata w świadomości ludzi mieszkających po obu stronach Odry. Zarówno kadra, jak i młodzież docenili organizację turniejów i ich sprawny przebieg, uznając, że były one przeprowadzone na bardzo wysokim poziomie.

Autor: **Aleksandra Zielińska**

Tytuł/nazwa projektu:
Co powinienem wiedzieć o moim sąsiedzie?

Wnioskodawca i partner:
Gmina Rzepin; Gmina Hoppegarten

Wysokość dofinansowania: **3386 zł**

Termin projektu/spotkania: **29–30.09.2016**

W dniach 29–30 września 2016 roku odbyło się spotkanie polskich i niemieckich dzieci, biorących udział w projekcie „Co powinienem wiedzieć o moim sąsiedzie”. Projekt ten, dofinansowany z Programu Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, zakłada iż poprzez realizację wspólnego spotkania, jego uczestnicy zdobędą szerszą wiedzę na temat kultury, zwyczajów oraz tradycji swoich sąsiadów zza Odry.

W dwudniowym spotkaniu uczestniczyło łącznie 45 dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Rzepinie oraz ze szkoły Peter Joseph Lenné Oberschule mit

Grundschulteil w Hoppegarten. Koordynatorką projektu była pani Arleta Drążkowska, na co dzień nauczycielka języka niemieckiego w SP 1. Uczestnicy zaprezentowali swoim kolegom, to co – ich zdaniem – jest najlepsze, najbardziej wartościowe i szczególnie godne przekazania w ich tradycji, zwyczajach i kulturze. Dzieci całe dwa dni, od przyjazdu niemieckich uczestników do Rzepina, aż do ich wyjazdu dnia następnego, spędziły razem. Wspólnie nie tylko się uczyły, ale również spożywały posiłki, odpoczywały, a także były zakwaterowane w tym samym miejscu. Zajęcia miały bardzo urozmaiconą formę. Uczestnicy projektu zwiedzili Rzepin, Puszcę Rzepińską, ścieżkę edukacyjną „Bobrowym szlakiem” oraz Technikum Leśne w Staroście, gdzie zostali zakwaterowani i ugoszczeni noclegiem. Oprócz zajęć edukacyjnych w programie spotkania znalazły się m.in. zabawy na świeżym powietrzu, dyskoteka, ognisko. Spotkanie było dla dzieci okazją do nawiązania nowych polsko-niemieckich przyjaźni, a ich opiekunom pomogło omówić i zaplanować dalszą współpracę.

SANTOK

Autor: **Marcin Guła**

Tytuł/nazwa projektu:

**Spotkanie oraz integracja młodzieży polsko-niemieckiej
w Lipkach Wielkich**

Wnioskodawca i partner:

**Zespół Szkół w Lipkach Wielkich,
Gymnasium „Bertold Brecht” Bad Freienwalde**

Wysokość dofinansowania: **4320 zł**

Termin projektu/spotkania: **14–17.03.2017**

Wspólnie z partnerem niemieckim omówione zostały wszystkie zagadnienia związane z wymianą polsko-niemiecką. Zostało zorganizowane seminarium przygotowawcze, podczas którego gospodarze przygotowali się do przeprowadzenia wymiany, oraz tworzyli niezbędne materiały. Ponadto młodzież polska oraz niemiecka komunikowała się na portalach społecznościowych, za pomocą których się poznała (zespoły polski i niemiecki dysponowały listą uczniów na wymianę). Poza tym niektórzy uczniowie znali się już z poprzedniej wymiany. Ze spotkaniem wiązano nadzieję na dobrą integrację młodzieży oraz trening językowy. Młodzież aktywnie włączyła się w prace poprzedzające wizytę gości. Powstała piękna ściana z napisem „Herzlich willkommen” oraz logiem PNWM. Podczas spotkania uczniowie pracowali metodami projektu oraz pracy grupowej i w parach. Doskonale komunikowali się ze sobą i wszelkie powierzone im zadania wypełniali wspólnie. Uczniowie bardzo szybko się zintegrowali i od razu działali jako jedna grupa. Wszyscy akceptowali się wzajemnie. Jednym z zadań, które zasługuje na uwagę, było zadanie plastyczne – spotkało się ono z dużym zadowoleniem ze strony uczniów, którzy przygotowywali dla siebie wzajemnie torby. Oprócz zajęć szkolnych spotkaniu towarzyszył również wyjazd do MRU, wspólne ognisko, wyjazd do Gorzowa Wlkp. na kręgielnię oraz basen Słowianka.

SKWIERZYNA

Autor: **Anna Bielewicz-Dubiec**

Tytuł/nazwa projektu:

Zostań Mistrzem polsko-niemieckiej wymiany 2013

Wnioskodawca i partner:

**Gimnazjum im. Władysława Jagiełły (obecnie Zespół Edukacyjny)
w Skwierzynie; Oberschule Fredersdorf**

Wysokość dofinansowania: **8400 zł**

Termin projektu/spotkania: **6–9.06.2013**

Projekt zakładał, iż uczestnicy będą podzieleni na polsko-niemieckie grupy i przez 4 dni będą rywalizować o mistrzostwo wymiany w różnych konkurencjach. Spotkanie odbyło się w Lubniewicach w województwie lubuskim. Wspólną przygodę uczestnicy rozpoczęli od zwiedzania Międzyzrzeckiego Rejonu Umocnionego.

Po przyjeździe do ośrodka odbyła się lekcja języka polskiego dla niemieckich uczestników. W rolę nauczycieli wcielili się polscy uczniowie. Lekcja okazała się świetną okazją do bliższego poznania się uczestników. Zaangażowanie wykazali nie tylko polscy uczniowie, lecz także niemieccy, którzy po raz pierwszy spotkali się z ich punktu widzenia ze specyficzną fonetyką języka polskiego. Pierwszy punkt rywalizacji stanowiła zabawa integracyjna Sokole Oko – strzelnica. Uczestnicy mieli możliwość strzelania z łuku oraz wiatrówki. Wszystko odbywało się pod fachowym okiem i opieką specjalistów w tej dziedzinie. Punkty za oddane strzały stanowiły pierwszą klasyfikację w mistrzostwach. Wieczorna zabawa w podchody okazała się nowością dla niemieckich uczestników. Z dużą przyjemnością wzięli w niej udział, dlatego też pierwszy wieczór zakończył się wielką frajdą. Uczestnicy, cały czas w mieszanych polsko-niemieckich grupach, rywalizowali przez kolejne dni m.in. w paintballu, podczas dyskoteki zadaniowej, w sportach wodnych (rowery wodne), podczas odkrywczego spaceru dookoła jeziora Lubiąż, w turnieju piłki plażowej oraz w zabawach na plaży. Spotkanie, choć o sportowym charakterze, miało również aspekt kulturalny. Uczniowie przedstawiali za pomocą prezentacji multimedialnych ciekawe informacje o swoim mieście i kraju (np. sławnych ludzi, obyczaje). Artystyczny element spotkania stanowił kolaż, który uczniowie wykonywali z przywiezionych ze sobą ulotek, gadżetów itp. o swoich miastach (Skwierzyna i Fredersdorf). Podczas wspólnego ogniska uczestnicy śpie-

wali piosenki polskie oraz niemieckie. Nie zabrakło też czasu na plażowanie i odpoczynek. Pod koniec spotkania została wyłoniona zwycięska drużyna, która otrzymała puchar. Sądzę, że wybrana podczas pierwszego spotkania forma dzielenia uczniów na grupy polsko-niemieckie okazała się bardzo skuteczną przy integracji młodzieży. Zadowoleni z pierwszego spotkania uczniowie nie mogli się doczekać ponownego. Podczas tego i naszych kolejnych spotkań zrodziło się wiele przyjaźni. Wymian szkolna trwa do dziś.

SŁOŃSK

Autor: **Maria Pakos**

Tytuł/nazwa projektu:

**Tam, gdzie spotykają się rzemiosło i historia.
Rewitalizacja cmentarza i miejsc pamięci w Słóńsku**

Wnioskodawca i partner:

Urząd Gminy w Słóńsku; Stiftung Brandenburg

Wysokość dofinansowania: **3228 zł**

Termin projektu/spotkania: **25–27.09.2013**

Projekt oparty był na tematyce historycznej. Grupa miała za zadanie między innymi opiekę nad cmentarzem i jego uporządkowanie, a towarzyszyło temu studium historyczne. Praca na cmentarzu-pomniku wykonywana przez młodzież miała wiele pozytywnych efektów: przywołała pamięć kulturową, nawiązany został dialog, zdobyto doświadczenie społeczne i zrozumienie kulturowe. Poprzez wspólną pracę w różnych dziedzinach, takich na przykład jak ochrona zabytków i zakładanie parków, uczestnicy zdobyli własne doświadczenia oraz poznali specyfikę innych zawodów. Czas wolny był spędzany na wspólnym ognisku i oglądaniu filmów. W projekcie uczestniczyło 28 osób.

SŁUBICE

Autor: **Iwona Chruścińska**

Tytuł/nazwa projektu:

Doświadczenie granic

Wnioskodawca i partner:

Stowarzyszenie Słubfurt; Zirkus Zack Berlin

Wysokość dofinansowania: **924 zł**

Termin projektu/spotkania: **1–8.08.2016**

Od 2009 roku Stowarzyszenie Słubfurt ze Słubic i Zack Zirkus z Berlina organizują polsko-niemieckie obozy cyrkowe dla dzieci z terenów przygranicznych. Każdorazowo uczestniczy w nich ok. 50 dzieci z Polski i Niemiec w wieku 9-14 lat. Płaszczyzną współpracy jest cyrk.

W roku 2016 dzieci spotkały się w Oderbergu i przez tydzień pracowały nad przygotowaniem inscenizacji. Uczestnicy samodzielnie wybrali sobie temat końcowego przedstawienia i jeden z pięciu warsztatów: akrobatyka, ekwilibrystyka, teatr, akrobatyka powietrzna, żonglerka, w którym konsekwentnie trenowali przez cały tydzień. Zajęcia prowadzone były w dwóch językach z pomocą tłumaczy. W ten sposób dzieci doświadczyły granic językowych, mentalnych i kulturowych.

Po wielu latach współpracy pośrednikami językowymi i wolontariuszami jest młodzież – pierwsi uczestnicy polsko-niemieckich obozów cyrkowych. Ich doświadczenie bardzo pomaga w pracy z małymi dziećmi.

Oprócz treningów dzieci uczestniczyły także w spływie kajakowym starorzeczem Odry, poznawały okoliczną przyrodę i zabytki. Nie zabrakło wieczorów spędzonych przy ognisku, pieczeniu tradycyjnego chleba na kiju, degustacji polskich potraw, dyskotek w namiocie cyrkowym. Wreszcie nadszedł dzień ostatni – dzień wielkiego „show”. Na scenie w cyrkowym namiocie, w światłach reflektorów i przy muzyce, dzieci zaprezentowały profesjonalne teatralno-cyrkowe przedstawienie dla rodziców i społeczności lokalnej. Na koniec jeszcze ostatni podwieczorek i powrót do domu. I tak trwa nasza polsko-niemiecka współpraca w dziedzinie Cyrku już 10 lat.

STARE KUROWO

Autor: **Piotr Boboryk**

Tytuł/nazwa projektu:

Obóz młodzieży – drużyn strażackich z Niemiec i Polski

Wnioskodawca i partner:

Zarząd Gminy Ochotniczych Straży Pożarnych w Starym Kurowie;

Jugendfeuerwehr Strasseder Freiheit

Wysokość dofinansowania: **1338 zł**

Termin projektu/spotkania: **8–12.07.1998**

Był to pierwszy projekt polegający na zorganizowaniu obozu namiotowego polsko-niemieckiej młodzieży przez gminy Stare Kurowo oraz Lebus. W trakcie kilkudniowego spotkania młodzież miała okazję przeprowadzać wspólne ćwiczenia strażackie, zorganizowano również zawody strażackie, pływackie i wędkarskie. Projekt uwzględniał również czas na wspólny wypoczynek: ogniska, dyskoteki, próby ognia itp. Młodzież strażacka samodzielnie się zakwaterowała – rozbiła obóz, rozłożyła namioty. Do projektu doszło za pośrednictwem Zarządu Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych.

STRZELCE KRAJEŃSKIE

Autor: **Agnieszka Brzozowska**

Tytuł/nazwa projektu:

Żyjemy we wspólnej Europie

Wnioskodawca i partner:

**Szkoła Podstawowa nr 1 w Strzelcach Krajeńskich;
Grundschule „Gustav Bruhn” w Angermünde**

Wysokość dofinansowania: **3510 zł**

Termin projektu/spotkania: **26–28.05.2011**

Realizację projektu „Żyjemy we wspólnej Europie” rozpoczęto na długo przed spotkaniem polsko-niemieckim. Uczniowie wspólnie z nauczycielami uczestniczyli w tworzeniu programu wymiany (np. dyskusje, wyszukiwanie informacji na temat historii, zabytków, interesujących postaci naszych miast, praca nad

projektami i prezentacjami multimedialnymi). Uczniowie szkół partnerskich gromadzili informacje na temat pozytywnej postaci, łączącej nasze miasta – prof. dr. Paula Müllera. Efektem prac szkoły z Angermünde było odnalezienie miejsca spoczynku regionalisty obu naszych miast (współtwórcy Muzzeum Regionalnego w ówczesnym Friedeberg [Strzelce Krajeńskie], a po roku 1945 dyrektora podobnego obiektu w Angermünde; autora m.in. zwyczajów, legend i podań strzeleckich – Sagenschatz des Landes Friedeberg. Sagen, Bräuche, Sprüche.) Wydarzenie to jest o tyle istotnym odkryciem, gdyż takowej informacji nie posiadali naukowcy zajmujący się tą postacią (patrz: Andrzej Talarczyk, Ein Leben für Friedeberg in der Neumark, [w:] „Götter, Geister, Wassernixen entlang der Oder” – Ergebnisse einer Tagung in Słubice im September 2011, Hannelore Scholz-Lübbering, Birgit Norden (Hrsg.), Leipziger Universitätsverlag 2012, s. 207). Uczniowie polscy przygotowali inscenizację jednej z legend (Die Heinzelmännchen), którą zaprezentowali podczas wymiany.

Młodzież prowadziła przez cały rok szkolny korespondencję listową i mailową. Strona niemiecka otrzymała projekt programu i miała możliwość przedstawić swoje oczekiwania i propozycje.

Realizując program wymiany, uczniowie w mieszanych grupach wzięli udział w grze miejskiej z mapkami, z pomocą których odnajdywali najciekawsze obiekty miasta. Podsumowaniem gry plenerowej było przeprowadzenie kon-

kursu historycznego. Na dzieci czekało również wiele atrakcji (plener malarski zakończony wystawą w szkole, zawody sportowe, warsztaty kulinarne, wspólne muzykowanie przy ognisku, warsztaty taneczne i „czas wolny”, podczas którego uczestnicy nawiązywali wspólne przyjaźnie kontynuowane do dnia dzisiejszego.

Realizacja wymian międzynarodowych ma na celu kształtowanie tolerancyjnych postaw wobec obcych kultur, zapoznanie z tradycjami i historią sąsiedniego państwa, wyszukiwanie podobieństw i różnic pomiędzy naszymi państwami, pokonywanie barier kulturowo-językowych, szlifowanie umiejętności językowych, a także doskonalenie warsztatu pracy nauczyciela poprzez wymianę doświadczeń zawodowych.

SULĘCÍN

Autor: **Edyta Jakóbczak**

Tytuł/nazwa projektu:

Imieniny szkoły z Tauche

Wnioskodawca i partner:

**Szkoła Podstawowa im. Żołnierza Polskiego w Wędrzynie;
Ludwig Leichhardt Grundschule in Tauche**

Wysokość dofinansowania: **2460 zł.**

Termin projektu/spotkania: **11.05.2016**

11 maja uczniowie i nauczyciele Szkoły Podstawowej im. Żołnierza Polskiego w Wędrzynie wzięli udział w 10 rocznicy nadania imienia Ludwiga Leichhardta Szkole Podstawowej w Tauche.

Polscy uczniowie, przygotowując się do spotkania, wykonali prace plastyczne na temat „Zwierzęta i rośliny w mojej okolicy”, które pojawiły się na trójstronnej

wystawie uczniów z Australii, Niemiec i z Polski. Po uroczystościach wszystkie dzieła zostały wysłane do szkoły w Ormeau, położonej w południowo-wschodniej części Queensland (Australia), która jest szkołą partnerską szkoły z Tauche. Efektem działań uczniów na kole języka niemieckiego były kartki z życzeniami z okazji jubileuszu napisane w języku niemieckim, które podczas uroczystości zostały przyczepione do baloników z helem i wypuszczone w powietrze. Wiosenny bukiet wraz z czapkami „australijskiego podróżnika” przekazane przez panią dyrektor Edytę Jakóbczak oraz 20 uczniów naszej szkoły były miłym akcentem uroczystości w Tauche i wzruszyły panią dyrektor Simone Rose. Jubileusz rozpoczęliśmy od wspólnego śniadania, po którym udaliśmy się na salę sportową, gdzie odbyła się część oficjalna połączona z występami uczniów ze szkoły z Tauche i Wędrzyna. Przemowy konsula Australii Davida Ritchie i Burmistrza Beeskow Gerda Mai, którzy w ciekawy sposób przedstawili odkrycia Ludwiga Leichhardta i wyrazili wdzięczność za przygotowanie tego święta, były ważnym punktem obchodzonego jubileuszu. Uczniowie szkoły w Tauche zaprezentowali swój program artystyczny. Były tańce, wiersze, piosenki, gra na nietypowych instrumentach. Całość podsumowała projekcja multimedialna, przygotowana przez uczniów z Australii, którzy złożyli wszystkim życzenia w języku angielskim i niemieckim. Po wyśmienitym obiedzie, druga część uroczystości odbywała się na świeżym powietrzu, gdzie wodzireje przebrani za piratów zorganizowali rozmaite konkursy i gry dla dzieci niemieckich i polskich. W międzyczasie dzieci znalazły chwilę na wspólny mecz piłkarski oraz

zacieśnianie więzi koleżeńskiej. Na strudzonych i zmęczonych uczestników święta szkoły w Tauche czekały kiełbaski z grilla.¹⁰ Jubileusz nadania imienia Ludwiga Leichhardta zakończył się bardzo szybko, te kilka godzin minęło jak parę minut. Każdy uczestnik otrzymał upominek oraz prowiant na drogę powrotną. Pamiątkowe zdjęcie przy pirackim statku podsumowało dzień pełen wrażeń. Projekt został współfinansowany z środków Szkoły Podstawowej w Wędrzynie oraz funduszu Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży.

TRZCIEL

Autor: **Dariusz Orzeszko**

Tytuł/nazwa projektu:

Na rowerze poznajemy Region Kozła

Wnioskodawca i partner:

**Zespół Edukacyjny w Trzcielu, Szkoła Podstawowa
im. mjr. H. Dobrzańskiego „Hubala” w Trzcielu;
Szkoła Podstawowa w Falkenbergu (Niemcy)**

Wysokość dofinansowania: **5187 zł**

Termin projektu/spotkania: **12–15.06.2018**

W 15. rocznicę polsko-niemieckiej współpracy, Szkoła Podstawowa im. mjr. H. Dobrzańskiego w Trzcielu była organizatorem wymiany szkolnej w ramach kolejnego już projektu edukacyjnego zorganizowanego dzięki pomocy Euro-regionu PRO EUROPA VIADRINA.

Tym razem polsko-niemiecki projekt wymiany szkolnej dzieci i młodzieży z Trzciela i Falkenbergu nazwano „Na rowerze poznajemy Region Kozła”. Przez cztery dni, od 12 do 15 czerwca 2018 roku, młodzi przyjaciele z obu brzegów Odry wspólnie aktywnie odpoczywali najpierw na rowerach, pokonując trasę rowerową z Trzciela do Babimostu i z powrotem, później w przepięknym gospodarstwie agroturystycznym na Jasieńcu. Wszystkie nasze działania projektowe rozpoczęły się zimą 2018 roku, kiedy to w Falkenbergu doszło do spotkania dyrekcji obu szkół. To już 15-letnia tradycja, że na początku każdego roku osoby odpowiedzialne za polsko-niemiecką współpracę spotykają się na przemian w każdej ze szkół, by w zaciszu dyrektorskich gabinetów planować wspólne działania dla naszych uczniów. Tak też narodził się pomysł na rajd rowerowy. Obaj dyrektorzy ze szkół w Trzcielu i Falkenbergu są nauczycielami wychowania fizycznego i zapalonymi cyklistami. W wolnych chwilach w aktywny sposób przemierzają na jednośladach setki kilometrów, zwiedzając i podziwiając piękno swoich krajów.

Gmina Trzciel należy do Stowarzyszenia Gmin Polskich RP Regionu Kozła, które w swoich granicach posiada wiele ciekawych miejsc do zwiedzania z pozycji

rowerowego siodełka. Dlatego wybór i uzasadnienie tematyki projektu było bardzo prosty i szybki. Zadaniem uczniów ze Szkoły Podstawowej w Trzcielu było przygotowanie propozycji trasy rajdu rowerowego po Regionie Kozła ze szczególnym uwzględnieniem ciekawych miejsc przyrodniczych i zabytków, którymi mogliśmy się pochwalić naszym gościom zza Odry. Drugie zadanie polegało na stworzeniu i opublikowaniu podręcznego słowniczka (minirozmówek polsko-niemieckich i niemiecko-polskich). Słowniczki te otrzymali wszyscy uczestnicy projektu i były one dużym wsparciem dla każdego dziecka podczas prowadzenia bezpośrednich rozmów ze swoimi rówieśnikami. Zadaniem grupy uczniów z Niemiec było przygotowanie na spotkanie gier i zabaw integracyjnych i językowych, które w toku czterodniowego wspólnego pobytu stanowiły uzupełnienie wolnego czasu. Projekt „Na rowerze poznajemy Region Kozła” rozpoczął się 12 czerwca 2018 roku. Nasi przyjaciele z Niemiec przyjechali do nas koleją z Falkenbergu do Zbąszynka. Stąd zostali przywiezieni szkolnymi busami do Szkoły Podstawowej w Trzcielu. Po wspólnym obiedzie w szkolnej stołówce wszyscy uczestnicy rajdu przesiadli się na nowiueterkie rowery trekkingowe. Rowery te zostały wypożyczone z gospodarstwa agroturystycznego Państwa Kołodziejków w Jasieńcu. Cała, blisko 40-osobowa grupa rowerowa z Polski i Niemiec udała się w trasę ścieżkami rowerowymi i drogami Regionu Kozła. Trasa licząca ok. 40 kilometrów biegła

z Trzcienia do Babimostu przez Lutol Mokry, Dąbrówkę, Zbąszynek i Podmokle Wielkie. Wszyscy rowerzyści mieli okazję zwiedzić wiele urokliwych miejsc architektury, przemysłu i przyrody. Po przybyciu do hotelu w Babimostie po krótkim wypoczynku cała grupa udała się do Ośrodka Sportu i Rekreacji w Babimostie na wieczorne zajęcia sportowo-integracyjne. W programie były potyczki sportowe w miejscowej kręgielni i mecze piłki nożnej (w popularne „piłkarzyki”). Nie zabrakło wspólnych śpiewów i potyczek językowych. Następnego dnia uczniowie z obu szkół udali się w podróż powrotną do Trzcienia. W trakcie jazdy zwiedziliśmy m.in. Lotnisko w Babimostie, gdzie mogliśmy wziąć udział w prawdziwej odprawie celnej i osobistej, przeprowadzonej przez zawodowych celników. Byliśmy również świadkami przylotu i lądowania samolotu pasażerskiego. Na zakończenie naszej wizyty na lotnisku, kierownik służby ochrony lotniska zaprosił wszystkich zebranych do odbycia lotu samolotem rejsowym z Babimostu do Warszawy i z powrotem. W dalszej części naszej jazdy zawitaliśmy do Zbąszynia, stolicy Regionu Kozła, gdzie mieliśmy okazję zwiedzić miejscowe muzeum, w którym mieści się największy w Polsce zbiór instrumentów ludowych zwanych Kozłami. Stąd też pochodzi nazwa Region Kozła. Przed przyjazdem do Trzcienia odpoczywaliśmy nad jeziorem w Lutolu Mokrym. Po przejechaniu kolejnych 45 km rajd zakończyliśmy w Jasieńcu w gospodarstwie agroturystycznym „Pod Kasztanem” państwa Kołodziejków.

Tutaj uczniowie i opiekunowie z Falkenbergu zostali zakwaterowani na kolejne dwa dni programu. Trzeci dzień projektu uczniowie obu szkół rozpoczęli bardzo aktywnie: Od rana uczestniczyli we wspólnych zajęciach szkolnych, grach i zabawach sportowych w Szkole Podstawowej w Trzcielu. Kulminacją pobytu grupy projektowej był udział całej społeczności szkolnej w uroczystym apelu z udziałem burmistrza Trzciela i władz samorządowych naszej gminy. Na apelu tym przypomnieliśmy sobie 15 lat współpracy polsko-niemieckiej. Z tej okazji dyrektor szkoły pan Dariusz Orzeszko zaprezentował 20 minutowy film przedstawiający najważniejsze wydarzenia i projekty z tego okresu. Pan burmistrz Jarosław Kaczmarek wręczył panu Wilemu Huwe, dyrektorowi Szkoły Podstawowej w Falkenbergu list gratulacyjny z okazji 15 lat współpracy szkół. Wieczorem w gospodarstwie agroturystycznym w Jasieńcu odbyło się uroczyste spotkanie integracyjne dla uczniów biorących udział w projekcie z władzami lokalnymi i dyrekcją szkoły w Trzcielu. Wspólną kolację dla blisko 60 gości przygotowali rodzice uczniów z Polski biorących udział w projekcie. Po kolacji młodzież obu szkół spędziła wolny czas na zabawach integracyjnych i językowych oraz zabawie tanecznej.

Ostatniego dnia projektu młodzież z Falkenbergu wraz z opiekunami, po krótkim spacerze ulicami miasta Trzciel i odwiedzeniu pana burmistrza w ratuszu, pożegnała się na dziedzińcu Szkoły Podstawowej w Trzcielu ze swoimi kolegami i koleżankami z Trzciela. Następnie udali się szkolnymi busami na dworzec kolejowy do Zbąszynku, skąd pociągiem wyjechali do domu.

Na pożegnanie wszyscy obiecaliśmy sobie spotkać się ponownie w nowym roku szkolnym.

Program wymiany młodzieży mógł być zrealizowany dzięki dofinansowaniu ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży Euroregionu PRO EU-ROPA VIADRINA.

WITNICA

Autor: **Wioletta Czerwińska**

Tytuł/nazwa projektu:

„10 lat minęło...”

Wnioskodawca i partner:

**Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Kamieniu Małym;
Oberstufenzentrum Märkisch-Oderland w Seelow**

Wysokość dofinansowania: **1000 zł**

Termin projektu/spotkania: **6.03.2014**

6 marca 2014 roku w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Kamieniu Małym odbyły się uroczyste obchody jubileuszu 10-lecia współpracy młodzieży polsko-niemieckiej z Oberstufenzentrum Märkisch-Oderland w Seelow. Umowa o współpracy między szkołami została zawarta 2 marca 2004 roku w Seelow, kiedy Polska nie należała jeszcze do struktur Unii Europejskiej.

Najważniejszym celem współpracy jest przeprowadzanie projektów edukacyjnych, kulturalnych oraz sportowych. Umożliwiają one uczniom i nauczycielom poznanie innej kultury, tradycji, języka, wymianę doświadczeń, wzmocnienie wzajemnych kontaktów, a przede wszystkim pogłębienie wiedzy zawodowej.

Dzięki wsparciu finansowemu Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”, odbyło się 40 spotkań, w których uczestniczyło 1300 uczniów z obu szkół.

W przygotowanie projektów zaangażowani są uczniowie wszystkich specjalizacji Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Kamieniu Małym. Przeszli mistrzowie agrobiznesu, architektury krajobrazu, rolnictwa, weterynarii, żywienia i usług gastronomicznych wspólnie z młodzieżą z Seelow uczestniczą w świątach sportu połączonych z konkursami wiedzy zawodowej, poznawaniu instytucji kulturalnych oraz historycznych – miejsc pamięci położonych po obu stronach Odry, odkrywaniu zabytków przyrody i miejsc prawnie chronionych, zwiedzaniu gospodarstw rolniczych, zakładów przemysłowych oraz zakładów przetwórstwa spożywczego. Najważniejszym punktem w ka-

alendarzu spotkań polsko-niemieckich stało się, tradycyjne już, wspólne wykonywanie dekoracji bożonarodzeniowych z materiałów ekologicznych – orzechów, suszonych owoców, słomy, szyszek, makaronu. Przygotowane ozdoby podczas kolędowania i składania świątecznych życzeń uczniowie przekazują pensjonariuszkom Domu Pomocy Społecznej w Kamieniu Wielkim.

Ogromne wzruszenie i łzy szczęścia na twarzach obdarowanych pokazują, że spotkania młodzieży i ich wspólne działania mają ogromne znaczenie dla nich samych i ich małych ojczyzn.

Punktem kulminacyjnym obchodów jubileuszu było zasadzenie przez wszystkich zaproszonych na uroczystość gości dziesięciu głógów, które mają upamiętniać jubileusz podpisania umowy o współpracy.

Projekty i współpraca cieszą się dużym zainteresowaniem wśród młodzieży po obu stronach Odry.

ZWIERZYN

Autor: **Elżbieta Karmazyn**

Tytuł/nazwa projektu:

Gotujemy potrawy narodowe

Wnioskodawca i partner:

Gminny Ośrodek Kultury „Jutrzenka”;

Gmina Rehfelde

Wysokość dofinansowania: **1643,72 zł**

Termin projektu/spotkania: **26–27.09.2009**

Celem realizacji projektu było zapoznanie dzieci z obu krajów z tematyką związaną ze zdrowym odżywianiem z położeniem nacisku na potrawy narodowe.

Dzieci z Rehfelde i Zwierzyna miały za zadanie nauczyć się słów związanych z gotowaniem, potrawami i nazwami składników w języku partnera. Goście z Niemiec w ramach niespodzianki przywieźli fartuszki z logo świetlicy Raxli-Faxli w Rehfelde. Dzieci wspólnie gotowały i nakrywały do stołu. Ponadto zorganizowano wyjazd na basen oraz jazdę konną. Wspólne spędzanie czasu i zabawy sprzyjały integracji i nauce słów w języku sąsiedzkiego kraju.

Realizacja projektów wymian młodzieży przez Miasto Gorzów Wielkopolski w latach 2011–2018

Małgorzata Pruszkowska

Ofertę zajęć pozalekcyjnych w gorzowskich szkołach i części przedszkoli wzbogacają projekty dofinansowane przez Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina” ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży, na realizację których pozyskano 267 182,56 zł.

W roku 2018 złożono 12 projektów i otrzymano na nie dofinansowanie w kwocie 45 226,00 zł.

Wymiana odbywa się przemiennie w Polsce i w Niemczech.

Dofinansowanie otrzymały:

1. Przedszkole Miejskie nr 23 w Gorzowie Wlkp z przedszkolem Kita „Haus Sonnenhugel” w Eisenhüttenstadt,
2. Gimnazjum nr 9 (obecnie Szkoła Podstawowa nr 2) ze szkołą partnerską Otto-Hahn-Schule z Herford,
3. Gimnazjum nr 13 (obecnie Szkoła Podstawowa nr 13) z partnerem zagranicznym – Gimnazjum w Fürstenwalde,
4. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 ze szkołą Kooperative Gesamtschule z Rastede,
5. Zespół Kształcenia Specjalnego nr 1 i szkoła Laurentiussschule w Bad Freienwalde,
6. Zespół Szkół Ekonomicznych wraz ze szkołą z Frankfurtu nad Odrą,
7. IV Liceum Ogólnokształcące współpracujące ze szkołą partnerską Söderblom Gymnasium, z Espelkamp,
8. Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących współpracujący ze szkołą Wiesentalschule z Maulburga.

Celem projektów jest: integracja młodzieży polsko-niemieckiej, rozwijanie umiejętności językowych, poznanie kultury, tradycji i historii naszych sąsiadów, poznanie swoich krajów. Organizatorzy – zarówno polscy, jak i niemieccy

cy – starają się, żeby udział w wymianie był dla uczniów niezapomnianym przeżyciem, a kontakty zdobyte podczas tej wymiany trwały przez wiele lat. Uczniowie poznają kraj i język sąsiada, a także jego kulturę, historię oraz życie codzienne, zarówno w szkole, jak i w domu, np. mieszkając w rodzinnych domach swoich partnerów, realizując wspólnie zadania. Oprócz integracji sportowo-rekreacyjnej, zwiedzają miasta w Polsce i Niemczech. Uczestnikom zapewniane są także atrakcje pozwalające na przełamanie barier językowych i interkulturalnych, zajęcia są dostosowane do potrzeb i wymogów młodzieży polskiej i niemieckiej, organizowana są między innymi warsztaty tematyczne: muzyczne, plastyczne, historyczne czy geograficzne.

Udział w projektach stanowi element promocji miasta i jest wyrazem dbałości o dobrosąsiedzkie stosunki.

Dzięki wsparciu Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina” do projektów przystępują także ci, którzy ze względów finansowych nie mają szans udziału w innych formach wymian międzynarodowych. To wyrównuje ich szanse edukacyjne.

Realizacja projektów dofinansowanych ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”				
Lp.	Realizator zadania	Tytuł projektu	Okres realizacji	Przyznane dofinansowanie w PLN
1	Przedszkole Miejskie nr 23	„Żyj zdrowo, kolorowo!”	2011	12695,00
2	Przedszkole Miejskie nr 23	„Rodzina XXI wieku”	VI–XII 2012	19 426,00
3	Przedszkole Miejskie nr 23	„Zosia i Piotr poznają swoje miasto”	VI–XII 2013	13 215,00
4	Przedszkole Miejskie nr 23	„Tajemniczy świat teatru”	IV–XII 2014	13 215,00
5	Zespół Szkół nr 13	„W zdrowym ciele – zdrowy duch”	IX 2014 –V 2015	2 948,00
6	Przedszkole Miejskie nr 23	„W świecie muzycznych fantazji”	24.09.2015	2 472,00

7	Przedszkole Miejskie nr 23	Koncert Świąteczny w teatrze Eisenhuttenstadt	27.11.2015	1 700,00
8	Przedszkole Miejskie nr 23	„Ruch, sport, zdrowie” – festyn z okazji Dnia Dziecka	3.06.2016	2 626,00
9	Przedszkole Miejskie nr 23	Spotkanie przygotowawcze w Gorzowie Wlkp.	3.06.2016	520,00
10	Przedszkole Miejskie nr 23	„Magiczny świat teatru – zabawy teatralne i plastyczne”	21.09.2016	2 678,00
11	Przedszkole Miejskie nr 23	Koncert świąteczny z okazji Świąt Bożego Narodzenia pod hasłem: „Ruch, sport, zdrowie”	25.11.2016	1 870,00
12	Przedszkole Miejskie nr 23	„Językowy zawrót głowy”	6.10.2017	2 678,00
13	Przedszkole Miejskie nr 23	Koncert świąteczny z okazji Świąt Bożego Narodzenia pod hasłem: „Językowy zawrót głowy”	1.12.2017	1 910,00
14	Przedszkole Miejskie nr 23	Projekt modelowy „4 × 3 prosta sprawa”	do końca roku 2017	3 000,00
15	Przedszkole Miejskie nr 23	„Bliżej natury”: Owczo- gród w Rudnicy – gospodarstwo hodowlane owiec i psów pasterskich	25.04.2018	2 626,00
16	Przedszkole Miejskie nr 23	„Bliżej natury”: Warsztaty w Gorzowskim Ośrodku Technologicznym w Stanowicach - Klub Małego Wynalazcy	10.10.2018	3 720,00
17	Przedszkole Miejskie nr 23	Koncert świąteczny z okazji Świąt Bożego Narodzenia pod hasłem: „Bliżej natury”	30.11.2018	1 909,60
18	Przedszkole Miejskie nr 23	Projekt modelowy „4 × 3 prosta sprawa”	do końca roku 2018	3 000,00
19	Gimnazjum nr 9	„Co mi w duszy gra”	III 2014	5 266,46
20	Gimnazjum nr 9	„Moja planeta – Ziemia: woda, rzeki, lasy, łąki”	X 2014	4 125,00

21	Gimnazjum nr 9	„Miasta we wschodniej Westfalii – z perspektywy odwiedzającego”	23–27.03.2015	2 533,00
22	Gimnazjum nr 9	„Czego dokonuje technika dla połączeń międzynarodowych?”	28.09.2015–2.10.2015	2 533,00
23	Gimnazjum nr 9	„Dwa Kraje, dwie opowieści”	26–30.09.2016	4 138,00
24	Gimnazjum nr 9	„Moje miasto, moja szkoła – porównanie”	6–10.06.2016	3 944,00
25	Szkoła Podstawowa nr 2 (Gimnazjum nr 9)	„Polsko-niemiecki przewodnik po naszych miastach i regionach”	IV–X.2017	10 651,00
26	Szkoła Podstawowa nr 2 (Gimnazjum nr 9)	„Dwa Kraje, dwie opowieści”	V–IX.2017	5 848,00
27	Szkoła Podstawowa nr 2 (Gimnazjum nr 9)	„Change a fly into an elephant” – Idioms angielsko-niemiecko-polskie” (1),(2)	V–VI.2018	8 112,00
28	Szkoła Podstawowa nr 2 (Gimnazjum nr 9)	„Sport i zdrowe odżywianie drogą do pozytywnego myślenia” (1),(2)	IX–X.2018	11 144,00
29	Zespół Szkół nr 13	„Polacy i Niemcy – co o sobie wiemy?”	X 2013	3 160,00
30	Zespół Szkół nr 13	„Zdrowym ciele – zdrowy duch”	V 2015	2 948,00
31	Zespół Szkół nr 13	„Najpiękniejsze bajki mojego dzieciństwa”	29.09.2015–2.10.2015	2 848,00
32	Szkoła Podstawowa nr 13	„Odkrywamy swoje talenty”	26.09.2017–29.09.2017	3 048,00
33	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących	„Pokonujemy bariery językowe i kulturowe”	VI 2012	5 330,00
34	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1	„Partnerstwo szkół – wymiana uczniowska Gorzów Wielkopolski: Poznaj, Posmakuj”	21.05.2015–29.05.2015	16 120,00
35	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1	„Gorzów – Rastede – znamy się 25 lat”	30.03–7.04.2017	14 976,00
36	Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1	„Rastede – rewizyta 2017”	8.06–16.06.2017	6 435,00

37	IV Liceum Ogólnokształcące	„Stereotypy – jak je przełamać	13–17.03.2016	2 800,00
38	IV Liceum Ogólnokształcące	„Przełamywanie funkcjonujących stereotypów w codziennych relacjach polsko-niemieckich oraz porównanie systemów edukacji, szczególnie w zakresie zdawania matury, w obydwu krajach”	2–6.04.2017	3 000,00
39	IV Liceum Ogólnokształcące	„System nauczania języków obcych – analiza i porównanie”	18–22.03.2018	1 800,00
40	Zespół Szkół Ekonomicznych	„Sport to zdrowie”	24.05.2016	1 456,00
41	Zespół Szkół Ekonomicznych	„Poznaj język sąsiada w działalności gospodarczej”	16.02.2017–3.06.2017	1 456,00
42	Zespół Szkół Ekonomicznych	„Działalność usługowa jako czynniki rozwoju gospodarki”	29.05.2018	2 240,00
43	Zespół Szkół Gastronomicznych	„Historia – kultura – edukacja – terażniejszość – przyszłość. Spotkania pokoleń”	1–6.10.2018	2 617,50
44	II Liceum Ogólnokształcące	„Muzyka spotkania – muzyka porozumienia”	1.04.2018–31.12.2018	46 445,00
Razem dofinansowanie				267 182,56

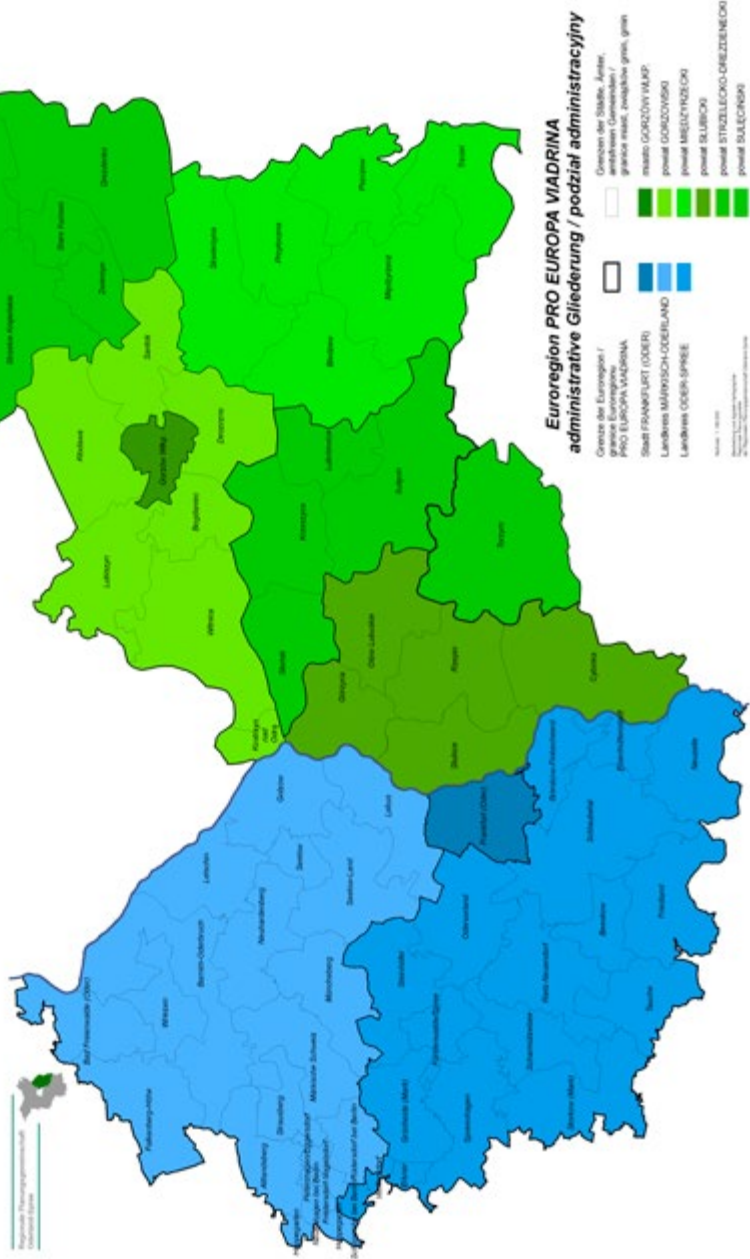
Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

Bledzew www.bledzew.pl		Bogdaniec www.bogdaniec.pl	
Cybinka www.cybinka.pl		Deszczno www.deszczno.pl	
Dobiegniew www.dobiegniew.pl		Drezdenko www.drezdenko.pl	
Gorzów Wielkopolski www.gorzow.pl		Górzycza www.gorzycza.pl	
Kłodawa www.klodawa.pl		Kostrzyn nad Odrą www.kostrzyn.pl	
Krzeszyce www.krzeszyce.pl		Lubiszyn www.lubiszyn.pl	
Lubniewice www.lubniewice.pl		Międzyrzecz www.miedzyrzecz.pl	
Ośno Lubuskie www.osno.pl		Powiat Gorzowski www.powiatgorzowski.pl	
Powiat Słubicki www.powiatslubicki.pl		Powiat Sulęciński www.powiatsulecinski.pl	
Przytoczna www.przytoczna.pl		Pszczew www.pszczew.pl	
Rzepin www.rzepin.pl		Santok www.santok.pl	
Skwierzyna www.skwierzyna.pl		Słońsk www.slonsk.pl	

<p>Ślubice www.slubice.pl</p>		<p>Stare Kurowo www.starekurowo.pl</p>	
<p>Strzelce Krajeńskie www.strzelce.pl</p>		<p>Sulęcín www.sulecin.pl</p>	
<p>Trzciel www.trzciel.pl</p>		<p>Witnica www.witnica.pl</p>	
<p>Zwierzyn www.zwierzyn.pl</p>			

Mittlere Oder e.V.			
<p>Amt Odervorland www.amt-odervorland.de</p>		<p>Amt Seelow-Land www.amt-seelow-land.de</p>	
<p>DGB Berlin-Brandenburg für den Interregionalen Gewerkschaftsrat (IGR) www.berlin-brandenburg.dgb.de</p>		<p>Europa-Universität Viadrina www.europa-uni.de</p>	
<p>Evangelischer Kirchenkreis „An der Oder und Spree“ www.evangelische-kirche-ffo.de</p>		<p>Handwerkskammer Frankfurt (Oder) www.hwk-ff.de</p>	
<p>Industrie- und Handelskammer Ostbrandenburg www.ihk-ostbrandenburg.de</p>		<p>Investor Center Ostbrandenburg GmbH www.icob.de</p>	
<p>Landkreis Märkisch-Oderland www.maerkisch-oderland.de</p>		<p>Landkreis Oder-Spree www.landkreis-oder-spree.de</p>	
<p>Landschaftspflegeverband „Mittlere Oder“ e.V. www.mittlere-oder.de</p>		<p>Messe und Veranstaltungen GmbH Frankfurt (Oder) www.muv-ffo.de</p>	
<p>Stadt Frankfurt (Oder) www.frankfurt-oder.de</p>		<p>Stadt Seelow www.seelow.de</p>	
<p>Vereinigung der Unternehmerverbände in Berlin und Brandenburg e.V. www.uvb-online.de</p>			

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Podzial administracyjny Euroregionu PRO EUROPA VIADRINA; Źródło: RPFG (2013)

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

ul. Władysława Łokietka 22
66-400 Gorzów Wlkp.
tel.: +48 95 735 84 47
fax: +48 95 735 84 61
e-mail: info@euroregion-viadrina.pl
www.euroregion-viadrina.pl

Mittlere Oder e.V.

Holzmarkt 7
D-15230 Frankfurt (Oder)
tel.: +49 335 665 940
Fax: +49 335 665 9420
e-mail: info@euroregion-viadrina.de
www.euroregion-viadrina.de

ISBN: 978-83-927041-4-0